

**T.C.
TİCARET BAKANLIĞI**

**PİYASA GÖZETİMİ VE DENETİMİ
2021 YILI RAPORU**

ÖNSÖZ

Bakanlık olarak 2002 yılından bu yana üstlendiğimiz piyasa gözetimi ve denetimi (PGD) faaliyetlerinin koordinasyonu görevimizin ifasında, 2022 yılı itibarıyla 20 yılı geride bıraktık. Bu 20 yıllık süreçte yetkili kuruluşlarımızla iş birliği içerisinde sistemin daha etkin hale getirilmesi için çalışmalar yürüterek PGD ve ürün güvenliğinin öneminin tüm paydaşlarca benimsenmesini hedefledik.

Ülkemizde PGD faaliyetleri dokuz farklı kamu kurumu tarafından yerine getirilmektedir. Denetimlerin temel amacı güvensiz ve uygunsuz ürünlerin tüketiciye ulaşmasını engellemek ve bu ürünlerin yol açtığı haksız rekabeti önleyerek piyasada adil rekabet ortamını tesis etmektir. Denetimler aynı zamanda, ürünlerimizin standart ve kalitesinin artmasına da hizmet ederek Türk Malı imajını güçlendirmektedir. Böylece, iç piyasaya güvenli ürün arzının sağlanmasının yanında dış pazarlarda ürünlerimiz daha çok tercih edilmektedir. Dolayısıyla daha kaliteli ve güvenli ürün üretimi, sürdürülebilir ihracat artışı için de önem taşımaktadır.

Bu gerçeklerden hareketle, 2010 yılından bu yana her yıl yayımladığımız PGD Raporları ile PGD faaliyetlerinin ülkemizde geldiği aşamayı değerlendirmekte ve PGD faaliyetlerinin sonuçlarını tüm tarafların erişimine açık ve bilinir hale getirmekteyiz.

2021 yılına ait denetim sonuçlarını detaylı olarak analiz ettiğimiz “2021 Yılı PGD Raporu”na göre; 2021 yılında 63.694’ü gıda, 145.254’ü ise gıda-dışı sektörde olmak üzere, toplam 208.948 ürün partisi denetlenmiştir. Denetlenen ürünler içerisinde 12.455 ürün partisi uygunsuz ve güvensiz olarak tespit edilmiştir. Toplam 217.367.979 TL idari para cezası uygulanmış ve güvensiz bulunan ürünlere piyasadan toplatılma, piyasaya arzın yasaklanması, imha gibi önlemlerden biri uygulanmıştır.

Yıllar içerisinde kurumlarımızın PGD’ye ayırdığı kaynak ve personel sayısındaki artışın denetim sayılarına da yansıdığını görmek sevindiricidir. Bununla birlikte, denetimlerin etkinliğinin ve ürün güvenliğinin artırılmasını teminen ilerleyen dönemde çalışmalarımızı; mevcut yapı itibarıyla çok başlılık teşkil eden PGD faaliyetlerinde mükerrerliğin azaltılması, tam zamanlı ve uzman denetim personeli istihdam edilmesi ve denetimler neticesinde karar verilen müeyyide uygulamalarının yeknesaklaştırılması hususlarına yoğunlaştırmamızda fayda olacağı kanaatindeyiz.

Özel sektör ve tüketici nezdinde hissedilir, etkin ve güçlü bir denetim sisteminin tesisi ve sürdürülebilirliği önem ve öncelik verdiğimiz bir alandır. Bu itibarla, üreticilerimizin adil bir rekabet ortamında faaliyet göstermesi, tüketicilerimizin ise güvensiz ürünlerden kaynaklanabilecek risk ve tehlikelerden korunabilmesi için elzem olan PGD sisteminin önümüzdeki yıllarda daha da etkinleştirilmesini diler, raporun hazırlığında emeği geçen herkese katkıları için teşekkür ederim.

Mehmet MUŞ
Ticaret Bakanı

İçindekiler

I.	GİRİŞ.....	5
II.	2021 YILINDA PGD ALANINDA KAYDEDİLEN ÖNEMLİ GELİŞMELER.....	6
III.	TÜRKİYE’DE PGD’NİN YILLARA GÖRE GELİŞİMİ.....	8
1.	KAYNAKLARDAKİ DEĞİŞİMİN DENETİMLERE ETKİSİ.....	8
2.	DENETİM PERSONELİ	10
3.	DENETİMLERİN YÖNLENDİRİLMESİ.....	12
A.	ŞİKÂYET/İHBAR ÜZERİNE DENETİMLER	12
B.	İNTERNET SATIŞLARINA YÖNELİK DENETİMLER	13
C.	KAZA/YARALANMA VERİLERİ ÜZERİNE DENETİMLER	14
4.	DENETİM SONUÇLARI	15
A.	DENETLENEN ÜRÜN PARTİ SAYILARI	15
B.	UYGUNSUZ/GÜVENSİZ ÜRÜN PARTİ SAYILARI	17
C.	İTHAL ÜRÜN/YERLİ ÜRÜN AYRIMI	20
D.	DENETİM ŞEKLİ (TESTE GÖNDERİLEN ÜRÜN SAYILARI)	22
5.	UYGULANAN İDARİ PARA CEZALARI VE ALINAN ÖNLEMLER.....	25
A.	İDARİ PARA CEZALARI (İPC).....	25
B.	ALINAN ÖNLEMLER.....	28
IV.	SONUÇ VE ÖNERİLER	28
V.	EKLER	30
	EK -1: PGD KURULUŞLARINA AİT İHBAR VE ŞİKAYET HATLARINA İLİŞKİN LİSTE	30
	EK -2: TABLOLAR.....	30

KISALTMALAR TABLOSU

AB	Avrupa Birliği
STB	Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
BTK	Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu
ÇSGB	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
ÇŞİDB	Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı
TB	Ticaret Bakanlığı
EPDK	Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu
E-PGD	Elektronik ortamda yürütölen piyasa gözetimi ve denetimi
TKPGGM	Ticaret Bakanlığı, Tüketicinin Korunması ve Piyasa Gözetimi Genel Müdürlüğü
TOB	Tarım ve Orman Bakanlığı
İPC	İdari Para Cezası
PGD	Piyasa Gözetimi ve Denetimi
PGDBİS	Ulusal Piyasa Gözetimi ve Denetimi Bilgi Sistemi
SB	Sağlık Bakanlığı
UAB	Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı

I. GİRİŞ

Ülkemizde dokuz farklı kamu kuruluşu tarafından yürütülen piyasa gözetimi ve denetimi (PGD) faaliyetleri Ticaret Bakanlığınca (TB) ulusal düzeyde koordine edilmektedir. Bakanlığın koordinasyon görevinde PGD kuruluşlarınca yürütülen denetimlere ait sayısal verilerin değerlendirilmesi amacıyla hazırlanan raporlar önemli bir yer teşkil etmektedir. Her yıl düzenli olarak hazırlanan raporlarla sistemde yıllar içerisinde görülen gelişmeler ortaya konulmakta, sorunlar ve bu sorunların çözümüne yönelik öneriler sunulmaktadır.

Bu kapsamda TB tarafından hazırlanan bu raporda yer alan veriler, geçmiş yılların değerlendirilmesinin ötesinde gelecek yıllarda gerçekleştirilecek faaliyetlerin daha etkin, verimli ve işlevsel bir hale getirilmesi için yapılan planlamalarda da yol gösterici olmaktadır.

Bu Rapor, Avrupa Birliği uygulamaları da göz önünde bulundurularak tespit edilen metodoloji¹ çerçevesinde hazırlanmış olup, mülga Ekonomi Bakanlığı tarafından yayımlanan ilk rapordan bu yana bu metodolojiye uygun ve kıyaslanabilecek formatta veri sağlayabilen kuruluşlar raporda ağırlıklı olarak ele alınmaktadır.

Bu raporda; Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Tarım ve Orman Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı Tüketicinin Korunması ve Piyasa Gözetimi Genel Müdürlüğü, Sağlık Bakanlığı, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı ile Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu'na ait veriler bir arada ele alınıp değerlendirilmiştir.

Kuruluşların tamamına ait veriler, istisnai bir açıklama yapılmadığı sürece, “ürün partisi sayısı” bazında sağlanmış verilerdir. Her bir ürün parti sayısı aynı marka-model ve seri numarasına sahip bir ürün topluluğunu temsil etmektedir. Belirlenen formatta veri sağlayamayan PGD kuruluşlarının sorumlu oldukları bazı ürün grupları ise özel koşulları nedeni ile genel değerlendirmenin dışında tutulmuşlar ve ayrıca değerlendirilmişlerdir. Bu istisnalara ilişkin açıklamalar aşağıda yer almaktadır:

- STB'nin sorumluluğunda olan yasal metroloji ürün grubunda Bakanlıkça PGD faaliyetlerinde toplam denetim sayısı bazında bilgi verilmektedir. Bu nedenle bu ürün kategorisine ilişkin verilere grafiklerde yer verilmemiş ve söz konusu ürün grubu verileri ilgili başlık altında ayrıca değerlendirilmiştir.
- Petrol ve LPG ürünlerinin denetimine ilişkin olarak STB tarafından EPDK ile yapılan protokol 5.3.2020 tarihi itibarıyla sona ermiş olup, bu kapsamda denetim verileri sağlanamamıştır. Dolayısıyla bu raporda önceki yıllık PGD raporlarından farklı olarak petrol ve LPG ürünlerinin denetimine ilişkin çıktılar değerlendirilememiştir.
- ÇŞİDB sorumluluğundaki katı yakıtlar ürün grubu, yapısı gereği parti sayısı olarak ifade edilemediğinden, ürün partisi bazında veri sağlanmış olan diğer ürün grupları ile bir arada değerlendirilememiş ve grafiklere yansıtılamamış, ancak metin içerisinde bu veriler de değerlendirmeye alınmıştır. Genel değerlendirme ve grafiklere ÇŞİDB'nin yalnızca yapı malzemelerine ilişkin verileri dâhil edilmiştir.
- SB tarafından kozmetik ürünlerde yapılan denetimlerde tespit edilen kaçak/sahte ürünlere ilişkin veriler genel değerlendirmeye, dolayısıyla rapor içerisindeki grafik ve yorumlara dâhil edilmemiştir. Zira Bakanlıkça sağlanan bu verilerin, diğer PGD kuruluşlarının denetim verileri ile karşılaştırılması, raporda kullanılan metodoloji çerçevesinde anlamlı görülmemiştir.

¹ Avrupa Komisyonu'nun ilk olarak 2008 yılında hazırlayarak kamuoyuyla paylaştığı, AB üye ülkelerinde gıda dışı tüketici ürünlerinin denetimi ile ilgili performans değerlendirmesine imkan sağlayan verilerin derlendiği “Tüketici Piyasaları Karnesi” çalışmasında kullanılan metodoloji göz önünde bulundurulmuştur.

- TOB sorumluluğundaki tütün mamülleri ve alkollü içkiler ürün gruplarında 2021 yılı verileri iletilmediğinden raporda önceki yıllardan farklı olarak değerlendirme yapılamamıştır.

Bununla birlikte, grafiklere yansıtılamayan ve genel değerlendirmeye dahil edilemeyen söz konusu verilere rapor içerisinde ayrıca yer verilmiştir.

Rapor ekinde tablolar halinde sunulan verilere dair açıklamalar aşağıda yer almaktadır.

1. Girdiler:

- a) Bütçe ve denetim elemanı sayısının gösterildiği tablo (Tablo-1)
- b) Yetkili kuruluşları belli bir üründe PGD faaliyeti için harekete geçiren şikâyet/ihbar bilgileri, kaza/yaralanma verileri ile internet satışlarının yer aldığı tablo (Tablo-2)

2. Çıktılar: Gerçekleştirilen denetimler, denetimlerin içeriği, denetimlerde elde edilen bulgular ve uygulanan cezai yaptırımlar tablosu (Tablo-3)

3. Etki/Sonuçlar: Güvensizliği nedeniyle piyasaya arzı durdurulan, piyasadandan toplatılan, imha edilen veya düzeltici önlem uygulanan ürünlere ilişkin tablo (Tablo-4)

II. 2021 YILINDA PGD ALANINDA KAYDEDİLEN ÖNEMLİ GELİŞMELER

Ülkemizde ürün güvenliği sisteminin yasal altyapısını oluşturan ve 2002 yılında yürürlüğe giren “4703 sayılı Ürünlere İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanun”un yerine geçmek üzere hazırlanan “7223 sayılı Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanunu” 12 Mart 2021 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Kanun ile iktisadi aktörlerin izlenebilirliği, ürün sorumluluğu tazminatı, güvensiz ürünlerin tüketiciden geri çağırılması, ihracatta Türk malı imajının güçlendirilmesi ve e-ticarete piyasa gözetimi ve denetimi hususlarında önemli yenilikler getirilmiştir.

2021 yılında ayrıca, Kanunun uygulama yönetmelikleri hazırlık çalışmaları da yürütülmüştür. Bu kapsamda,

- Genel Ürün Güvenliği Yönetmeliği 11/03/2021 tarihli ve 31420 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmış ve 7223 sayılı Kanun ile eş zamanlı olarak 12/03/2021 tarihinde yürürlüğe girmiştir.
- Düzenlenmemiş Alanda Karşılıklı Tanıma Yönetmeliği 12/03/2021 tarihli ve 31421 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- CE İşareti Yönetmeliği, Uygunluk Değerlendirme Kuruluşları ile Onaylanmış Kuruluşlar Yönetmeliği, Uygunluk Değerlendirme Yöntemleri Yönetmeliği 27/05/2021 tarih ve 31493 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
- Ürünlerin Piyasa Gözetimi ve Denetimine Dair Çerçeve Yönetmelik 10 Temmuz 2021 tarihli ve 31537 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Kanuna ve uygulama yönetmeliklerine ilişkin kitapçık bastırılarak paydaşlara iletilmiştir. Ayrıca AB’nin ürün güvenliğine ilişkin 3 adet rehber dökümanının çevirisi yaptırılarak kitapçık haline getirilmiş ve TB’nin internet sitesinde yayımlanmıştır.

PGD faaliyetlerinin yasal dayanağını oluşturan 7223 Sayılı Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanunu’nda belirtilen idari para cezalarının yeniden değerlendirilme oranı dikkate alınarak arttırılan yeni oranları bir Tebliğ vasıtasıyla duyurulmuştur. “7223 Sayılı Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanunu ile Düzenlenmiş Olan İdari Para Cezalarının Yeni Değerlerinin Duyurulmasına İlişkin Tebliğ (Ürün Güvenliği ve Denetimi: 2022/13)” Resmî Gazete’nin 31.12.2021 tarihli ve 31706 (4. Mükerrer) sayısında yayımlanmıştır.

Avrupa Birliği'nin Gıda-dışı Ürünlerde Hızlı Bilgi Değişimi Sistemi (RAPEX) takip edilmeye devam edilmiş ve bu sistemlerde ölkemiz menşeli ürünlerle ilgili yapılan bildirimler, bu ürünlerin üreticileri ve ihracatçıları nezdinde gerekli denetimlerin yapılabilmesi için ilgili PGD kuruluşlarına iletmiştir.

Denetimlerin stratejik bir planlama anlayişıyla yapılması amacıyla ölkemizdeki PGD sistemi, bu sistemde bir önceki yıl yaşanan gelişmeler ve önümüzdeki dönemde yürütülecek çalışmalara dair bilgiler, PGD kuruluşlarınca hazırlanan sektörel denetim programlarını da içerecek şekilde "2021 Yılı Ulusal PGD Programı" olarak hazırlanmış ve Avrupa Komisyonu'na iletmiştir.

Avrupa Komisyonu'nun Düzenleyici Reform ve Müktesebat Uyumu programı kapsamında teklif edilen ve 9.10.2018 tarihi itibari ile başlayan "Ürün Güvenliği, Piyasa Gözetimi ve Denetimi ile Uygunluk Değerlendirmesi Alanlarında Kamuoyundaki Farkındalığın Artırılması" başlıklı AB Projesi Haziran 2021 tarihinde başarıyla tamamlanmıştır. Proje kapsamında; www.urunguvenligi.gov.tr adresi kurulmuş, 29 farklı ilde toplamda 2.804 kişinin faydalandığı 74 eğitim gerçekleştirilmiş, 2.241 kişinin takip ettiği, ulusal ve uluslararası katılımcıların katkı sağladığı «Uluslararası Ürün Güvenliği Sempozyumu» gerçekleştirilmiş, 10 farklı üniversitede öğrencilere yönelik ürün güvenliği seminerleri düzenlenmiş, 2 ayrı kamu spotu hazırlanarak yayımlanmış, ürün güvenliği alanında 38 farklı makale hazırlanarak yayımlanmış ve ortaokul öğrencilerine yönelik 81 ili kapsayan bir afiş/slogan yarışması düzenlenmiş, dereceye giren öğrenci ve aileleri Ankara'da ağırlanmış ve bir ödöl töreni gerçekleştirilmiştir.

E-ticarette ürün güvenliği denetimlerinin yapılabilmesi amacıyla, ilgili yetkili kuruluşların katılımı ile bir çalışma grubu kurulmuş, ayrıca elektronik ticaretin piyasa gözetimi ve denetimine yönelik olarak hazırlanan "Uzaktan İletilişim Araçları Yoluyla Piyasaya Arz Edilen Ürünlerin Piyasa Gözetim ve Denetim Yönetmelik Taslağı ile internet, telefon vb. uzaktan iletişim araçları yoluyla piyasaya arz edilen/piyasada bulundurulan ürünlerin şikâyet üzerine ve/veya re'sen denetlenmesinin, bu kapsamda rol alan iktisadi işletmecilerin denetimi yapan yetkili kuruluşlarla işbirliği yapmasının ve yetkili kuruluşların denetim için gerektiğinde gizli satın alma yoluyla numune almasının sağlanması amaçlanmıştır.

IPA III 2021 programlaması dahilinde "E-ticarette Ürün Güvenliği"ne ilişkin TB tarafından hazırlanan proje teklifi Komisyon tarafından kabul edilmiştir. Projenin 2023 yılında başlaması öngörülmektedir. Proje kapsamında, PGD kuruluşlarının altyapılarının güçlendirilmesi, elektronik ortamda ürün satan üreticiler ile elektronik ortamdan ürün satın alan tüketicilerin ürün güvenliğine ilişkin farkındalıklarının artırılması ve elektronik ticaret denetimlerinde etkin bir koordinasyon sağlanması amacıyla çalışmalar yürütülmesi ve elektronik ticarette piyasa gözetimi ve denetimini mümkün kılan bir yazılımın geliştirilmesi gibi hedefler yer almaktadır.

12 Mart 2021 tarihinde açıklanan Ekonomi Reform Paketi'nde tüketicinin korunması, kayıtlılığın artması ve piyasada haksız rekabetin etkin bir biçimde önlenmesi amacıyla bağımsız bir PGD Kurumu kurulacağı ifade edilmiştir. Reform Paketi'nde, piyasada adil ve rekabetçi bir ortam oluşmasını temin edecek bu kurumun, bağımsız düzenleme ve denetim yapma yetkisine de sahip olacağı belirtilmiş, ayrıca bu kurum çatısı altında, özel sektörün ve tüketicilerin de temsil edildiği bir Piyasa Gözetimi ve Denetimi Koordinasyon Kurulu'nun da oluşturulması hususu gündeme gelmiştir. Kurulması öngörülen "PGD Kurumu" çalışmaları kapsamında, yetkili kuruluşlar, Hazine ve Maliye Bakanlığı ve Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı ile koordineli çalışmalar yürütölmüştür.

III. TÜRKİYE’DE PGD’NİN YILLARA GÖRE GELİŞİMİ

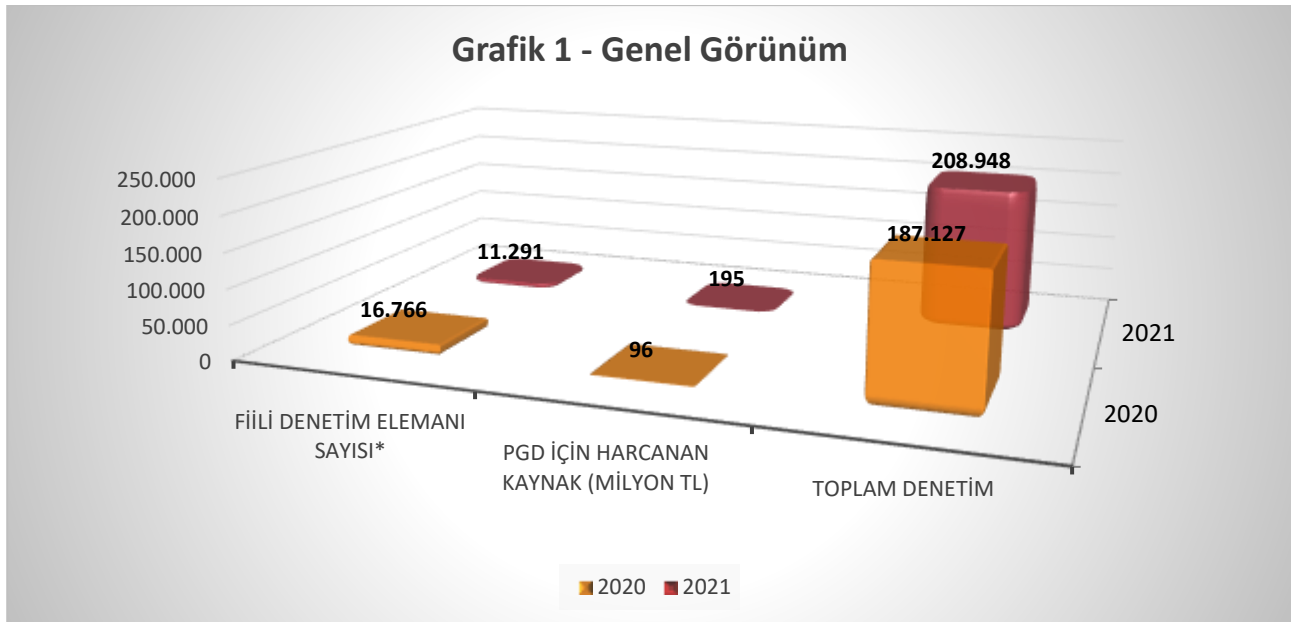
1. KAYNAKLARDAKİ DEĞİŞİMİN DENETİMLERE ETKİSİ

PGD faaliyetlerinin etkinliği ve yeterliliği, kuruluşların kendi organizasyon ve planlama çalışmalarına bağlı olduğu kadar bu alana yeterli kaynağın tahsisine de bağlıdır. PGD kuruluşlarının denetimlere ayırdıkları bütçeyi sağlıklı bir şekilde ortaya koyabilmeleri, bu alanda önümüzdeki dönemdeki ihtiyaçların belirlenerek denetimlerin programlanması bakımından da önem arz etmektedir.

PGD için ayrılan bütçe, yıl içinde PGD için harcanan tüm doğrudan ve dolaylı giderlerin hesaplanması ile ortaya konulmaktadır. Bu giderler, personel gideri, numune ve analiz bedelleri, veritabanı/oluşturulması/geliştirilmesi, eğitim, seyahat, ofis ekipman giderleri gibi kalemleri kapsamaktadır.

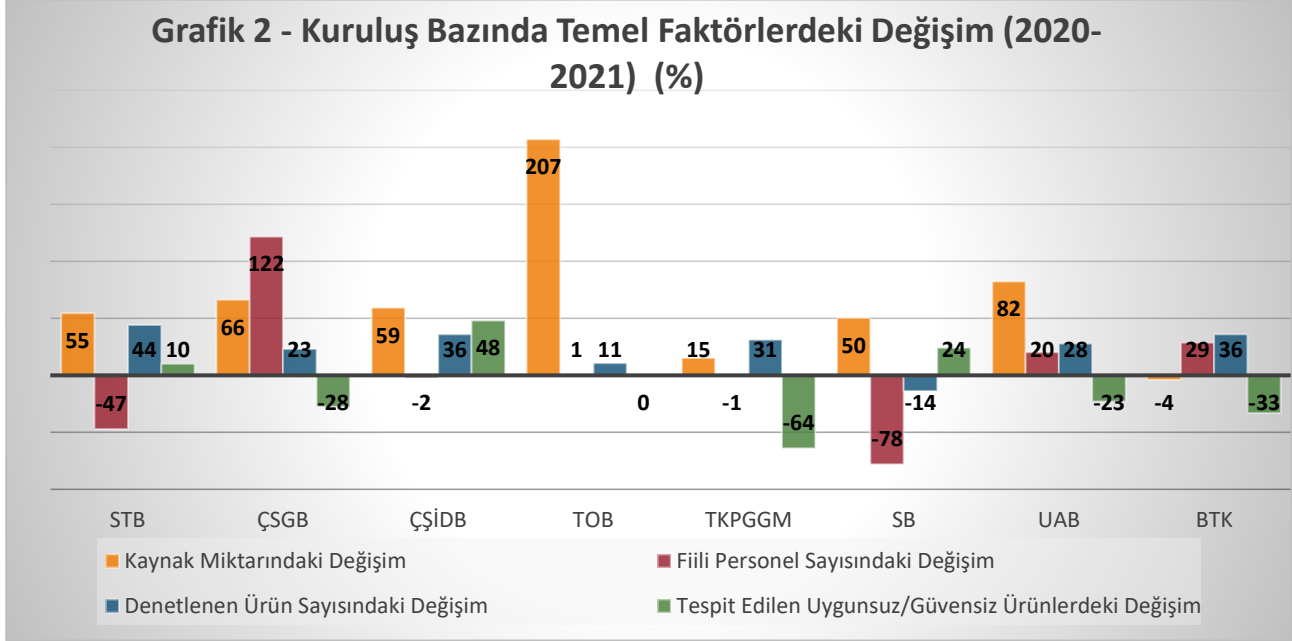
Buna göre veri sağlayan kuruluşlar bazında PGD faaliyetlerine ayrılan kaynağı gösteren tablo ise aşağıda yer almaktadır:

	Personel Giderleri (TL)	Laboratuvar Giderleri (TL)	Diğer Giderler (TL)	Toplam (TL)
STB	33.230.950	898.662	10.732.466	44.862.078
ÇSGB	2.420.000	75.000	45.000	2.540.000
ÇŞİDB	10.934.100	143.154	16.130	11.093.384
TOB	707.264	30.727.854	73.300.143	104.735.261
TKPGGM	11.338.800	121.233	0	11.460.033
SB	14.750.993	3.430.452	153.430	18.334.875
UAB	1.818.000	0	0	1.818.000
BTK	50.000	75.000	0	125.000
TOPLAM	75.250.107	35.471.355	84.247.169	194.968.631

Grafik 1’den de görüleceği üzere, 2021 yılında PGD’ye ayrılan kaynak önceki seneye göre %103 oranında artarak yaklaşık 195 milyon TL olarak gerçekleşmiştir.² 2020 yılı ile kıyaslandığında, fiili denetim elemanı sayısı 2021 yılında % 33 azalarak 11.291’e düşmüştür. Fiili denetim elemanı sayısındaki düşüşe rağmen bütçede görülen artış cari ofis giderleri, eğitim faaliyetleri ve yurtiçi-yurtdışı seyahatler gibi kalemlerden kaynaklanmıştır.

Kuruluş bazında PGD için ayrılan bütçe ve denetmen sayısındaki bir önceki seneye göre değişimin denetimlere etkisi ise Grafik 2’de yer almaktadır.

Grafik 2 incelendiğinde, kuruluşların bir kısmının kaynaklarındaki artışın denetim sonuçlarına olumlu yansıdığı, bazı kuruluşlarda ise bu etkinin görülmediği, diğer kuruluşların da kaynaklarında azalış olmasına rağmen denetim performansının arttığı görülmektedir.

- STB’de PGD’ye ayrılan kaynak (yasal metroloji hariç) %55 oranında artmıştır. Bu artış enerji verimliliği ve asansör ürün gruplarına yönelik personel giderlerinden kaynaklanmıştır. Denetlenen ürün parti sayısı ile uygunsuzluk/güvensizlik tespitinde ise artış olmuştur.
- ÇSGB tarafından fiili denetim yapan personel sayısı %122 oranında, harcanan kaynak miktarı %66 oranında artmıştır. Personel sayısı ve kaynaktaki artışa karşılık denetlenen ürün parti sayısında daha sınırlı bir artış olmuştur. Buna rağmen uygunsuz/güvensiz ürün tespitinde % 28’lik bir azalma görülmektedir.
- ÇŞİDB’de fiilen denetim yapan personel sayısındaki azalışa rağmen, PGD için ayrılan kaynak, denetlenen ürün parti sayısı ile uygunsuz/güvensiz ürün tespitinde artışlar olmuştur.
- TOB, 2021’de PGD’ye ayrılan kaynak miktarındaki en fazla artış görülen kurumdur. TOB’un fiili denetim yapan personel sayısında ve denetlenen ürün parti sayısında düşük oranda artış olmuş, bununla birlikte tespit edilen uygunsuzluk ve güvensizlik oranı bir önceki yıl ile hemen hemen aynı değerde kalmıştır.
- TKPGGM tarafından PGD’ye ayrılan kaynak %15, denetlenen ürün parti sayısı ise %31 oranında artmış, tespit edilen uygunsuz/güvensiz ürün partisi sayısı % 64 oranında azalmıştır.

² Raporda, bütçe hesaplama metodolojisine uygun veri sağladığını bildiren STB (yasal metroloji hariç), ÇSGB, ÇŞİDB (yapı malzemeleri), TKPGGM, TOB, SB, BTK ve UAB verileri kullanılmıştır.

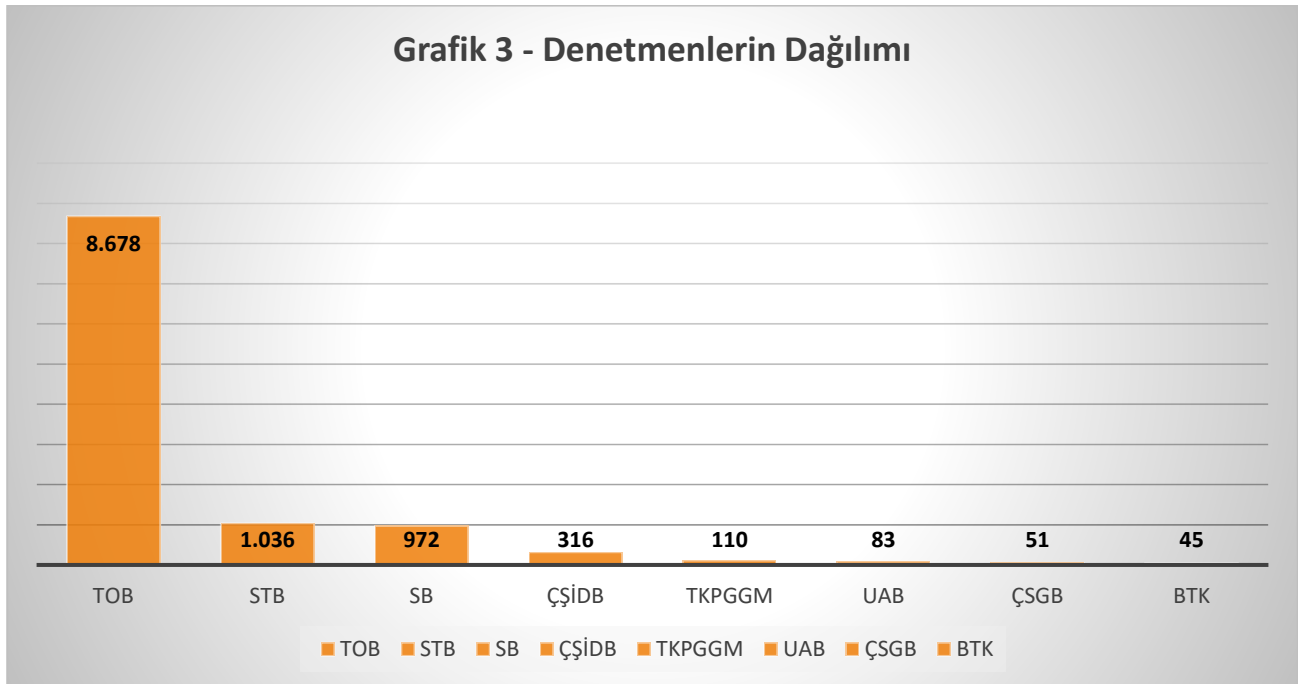
- SB tarafından PGD'ye ayrılan kaynak biyosidal ürünlere yönelik denetim yapan personelin giderlerindeki artıştan dolayı 2021 yılında %50 oranında artmıştır. SB'de fiilen PGD yapan personel ve denetim sayılarında azalma görülmektedir. 2021 yılında yaşanan pandemi nedeniyle denetim personelinin fiyasyonda görevlendirilmesi bu azalışın başlıca sebebi olarak görülebilir.
- UAB 2021'de PGD'ye ayrılan kaynak miktarında en fazla artış görülen ikinci kurumdur. Kaynak artışına paralel olarak denetlenen ürün parti sayısı geçen yıla göre yaklaşık %28 oranında artış göstermiştir. Tespit edilen uygunsuz/güvensiz ürün parti sayısı ise %23 oranında düşmüştür.
- BTK tarafından fiili denetim yapan personel sayısı ile denetlenen ürün parti sayısı artmış, tespit edilen uygunsuzluk/güvensizlik oranı ise azalmıştır. Kurum tarafından yapılan denetimlerde güvensiz ürün tespit edilmemiştir.

Yapısı gereği verileri genel değerlendirmeye dahil edilemeyen ve STB sorumluluğunda bulunan yasal metroloji ürün grubunda PGD faaliyetlerine ayrılan kaynak 3.298.611 TL olmuştur. Bu ürün grubunda gerçekleştirilen PGD faaliyetlerini yürüten fiili denetim elemanı sayısı 4'ten 47'ye, denetlenen ürün sayısı ise 7'den 150'ye yükselmiştir.

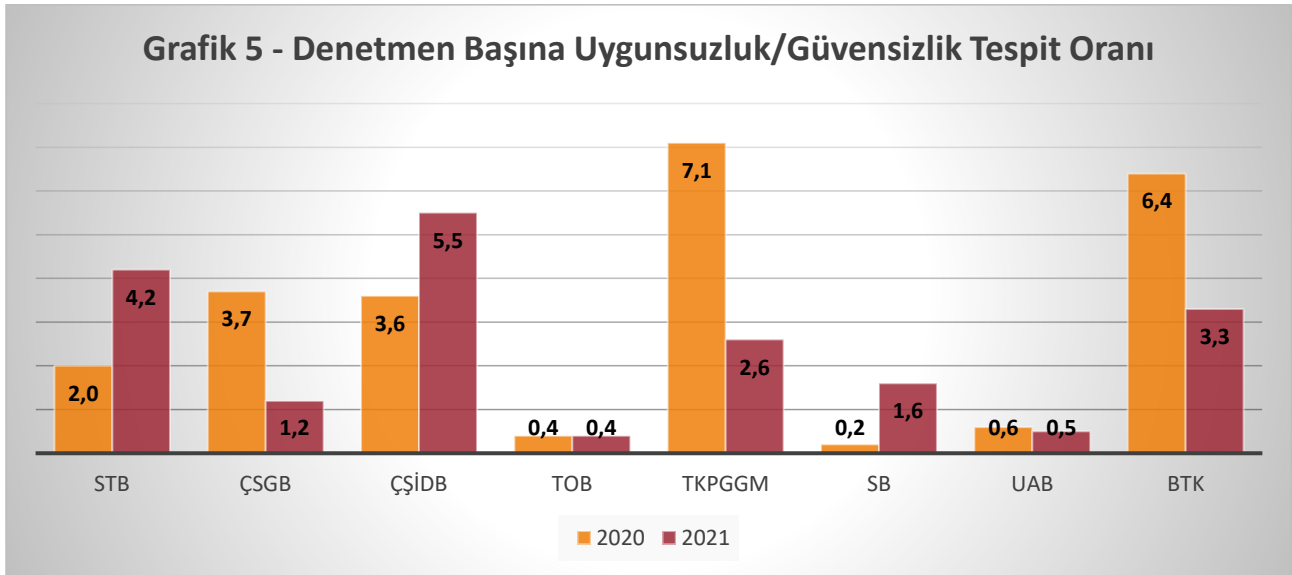
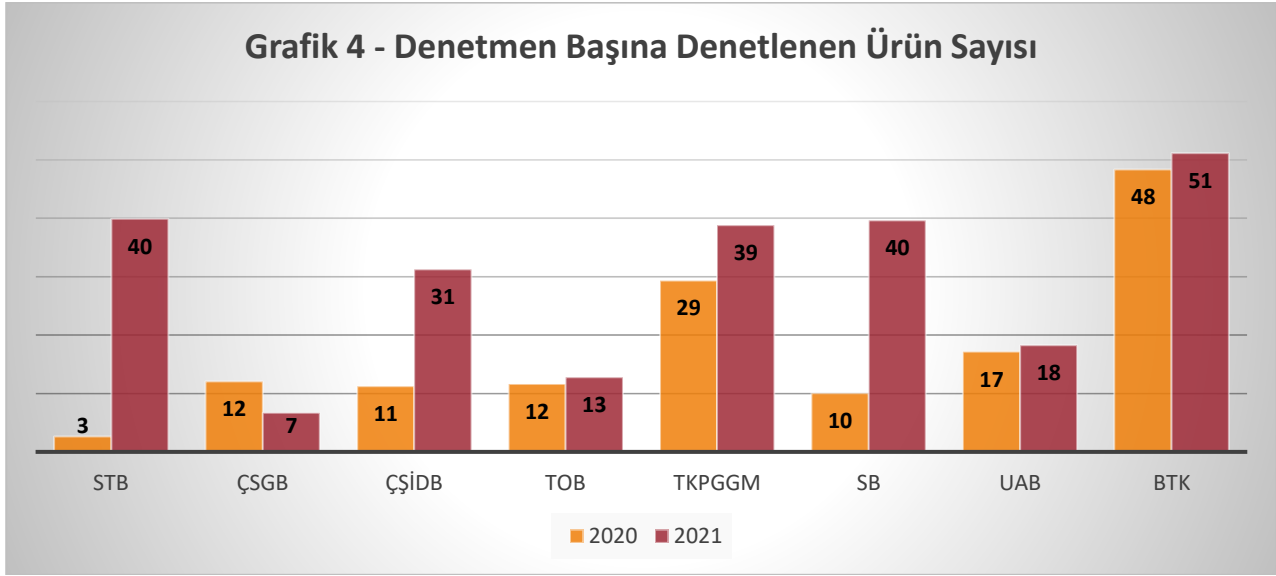
2. DENETİM PERSONELİ

Etkin bir PGD için belli sayıda denetim elemanının bu alana vakfedilmesinin ötesinde, bu personelin uzmanlaşması ve görevinde sürekliliğinin sağlanması elzemdir. Bu nedenle raporda, denetim elemanı sayısına ilave olarak, denetim elemanı başına düşen yıllık denetim sayıları da değerlendirilmektedir.

PGD kuruluşlarının sahada fiilen denetim yapan toplam personel sayısı 2021 yılında bir önceki seneye göre %33 azalarak 11.291 olmuştur. Bu personelin kuruluşlar arasında dağılımı Grafik 3'te gösterilmektedir. Personelin 8.678'i TOB'da görev yaparken, TOB'u 1.036 personelle STB, 972 personelle SB takip etmektedir.

Grafik 4’te ise kuruluş bazında yıllık olarak denetmen başına düşen denetlenen ürün parti sayıları yer almaktadır. Çoğu kuruluşta 2020 yılına göre bu alanda artışlar görülmekle birlikte, kuruluş ortalaması 30 olarak gerçekleşmiş olup bu ortalamanın düşük olduğu değerlendirilmektedir.

Benzer bir durum denetmen başına tespit edilen uygunsuz/güvensiz ürün partisi sayısı ele alındığında da görülmektedir. Genel olarak kuruluşlarda denetmen başına düşen uygunsuzluk/güvensizlik oranı 2021 yılında düşük seyretmiştir. Bu oran STB, ÇŞİDB ve SB’de bir önceki seneye göre artış gösterirken, diğer kuruluşlarda azalmış veya sabit seyretmiştir.

Yukarıdaki tespitler, denetmenlerin tam zamanlı olarak PGD faaliyetlerine yönlendirilerek uzmanlaşmalarının sağlanmasına yönelik gerekli çalışmaların yapılmasına işaret etmektedir.

Denetim elemanlarının uzmanlaşmalarının sağlanmasında ve tecrübenin aktarımında hizmet-içi eğitim önemlidir. Ancak 2021 senesinde STB ve SB dışındaki kuruluşlarda denetim personeline yönelik hizmet içi eğitimlerin son derece düşük sayıda olduğu görülmektedir.

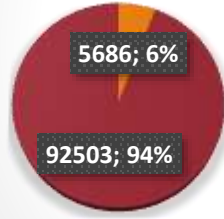
3. DENETİMLERİN YÖNLENDİRİLMESİ

A. ŞİKÂYET/İHBAR ÜZERİNE DENETİMLER

Denetimlerin risk odaklı yürütülmesi ve güvensiz ürünlere hızlı bir şekilde ulaşılabilmesi bakımından şikâyet/ihbarlar son derece önemli veri kaynaklarıdır. Bununla birlikte, şikâyetlerin PGD kuruluşuna hızla ulaştırılabilmesi ve bu şikâyetler üzerine yetkili kuruluşların hızlı bir biçimde harekete geçmelerinin sağlanması da önem verilmesi gereken bir alan olarak değerlendirilmektedir.

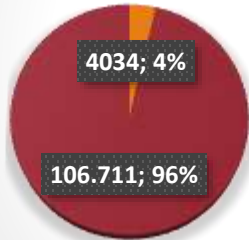
PGD kuruluşlarına ulaşan şikâyetlerle ilgili detaylı bilgiler Grafik 6 ve 7’de yer almaktadır. TOB verilerinin bu alanda diğer kuruluşların verilerinden büyük farklılıklar göstermesi nedeniyle, mevcut durumun sağlıklı analiz edilebilmesi adına TOB verileri ile diğer 7 kuruluşun verileri grafiklerde ayrı ayrı ele alınmıştır.

Grafik 6 - Şikâyet Üzerine Denetlenen Ürünlerin Toplam Denetimdeki Payı (TOB Hariç)

■ Şikâyet üzerine denetim
■ Şikâyet üzerine olmayan denetim

Grafik 7 - TOB Tarafından Şikâyet Üzerine Denetlenen Ürünlerin Toplam Denetimdeki Payı

■ Şikâyet üzerine denetim
■ Şikâyet üzerine olmayan denetim

TOB dışındaki kuruluşlarda şikâyet üzerine denetlenen ürünlerin toplam denetimdeki payı %6 olarak gerçekleşmiştir. TOB’da ise bu oran %4’tür.

Bu oranlar şikâyetlerin hala PGD faaliyetlerinde yol gösterici olmadığını göstermektedir. Şikâyetlerin ve şikâyetler doğrultusunda gerçekleştirilen denetimlerin artması, şikâyetlerin denetimleri ciddi anlamda yönlendirebilecek seviyeye gelmesi, aynı zamanda şikâyet mekanizmalarının tüketiciler ve iktisadi işletmeciler tarafından aktif kullanımının sağlanması önemlidir.

Kuruluşlara ulaşan şikâyetler ve şikâyet üzerine yapılan denetim verilerinin değerlendirilmesi sonucunda öne çıkan hususlara ise aşağıda yer verilmiştir:

- TOB dışındaki 7 PGD kuruluşu tarafından, kendilerine ulaşan 5.908 şikâyet üzerine 5.686 ürün partisi denetlenmiştir.
- STB'ye ulaşan toplam 2.863 şikâyetin 2.336'sı asansör alanında olmuştur. Denetlenen 2.336 asansörün 1.236'sında uygunsuzluk ve 1'inde güvensizlik tespit edilmiştir. Elektrikli ekipmanlar ürün grubunda ulaşan 181 şikâyet üzerine yapılan denetimlerde 74 uygunsuzluk, 26 güvensizlik tespit edilmiştir.
- “Kozmetikler” alanında SB'ye ulaşan 828 şikâyet üzerine yapılan denetimlerde 321 uygunsuzluk ve 3 güvensizlik tespit edilmiştir. Tıbbi cihazlarda denetlenen toplam 2.843 ürün partisi içerisinde şikâyet/ihbar üzerine denetlenen ürün partisi % 75 oranında, 2.125 olarak gerçekleşmiştir.
- ÇŞİDB'ye yapı malzemeleri alanında ulaşan şikâyet sayısı bir önceki yıla göre %29 oranında azalarak 27 olmuştur.
- TOB'a ulaşan 47.381 şikâyet/ihbar üzerine denetlenen ürünlerden uygunsuz bulunanların sayısı ise 429'dur.

PGD kuruluşları ulaşan şikâyetlerin kaynakları incelendiğinde,

- Tüketici örgütlerinden sadece 18 şikâyet yapılmıştır. Bu şikâyetlerin 10'u asansörler ve 6'sı tip 1 ve tip 19 harici biyosidal ürünler ve 2'si tıbbi cihazlar ürün grubuna ilişkindir.
- Doğrudan kişilerden ilgili kuruluşlara ulaşan şikâyet sayısı 2.678'ten 2.993'e yükselmiştir.
- Kişilerden gelen şikâyetler en çok asansörler (1.424), kozmetik (820) ve tıbbi cihazlar (365) ürün grubuna yöneliktir.
- Sektörden PGD kuruluşlarına ulaşan şikâyet sayısı 2020 yılında 200 iken 2021 yılında 337'ye yükselmiştir.
- Basın yayın kuruluşlarından 3 adet şikâyet alınmıştır.
- 2.410 şikâyet diğer yollarla (CİMER vb) ilgili kuruluşlara ulaştırılmıştır.
- “Gıda ve gıda ile temas eden madde ve malzemeler (47.107)”, “asansörler (2.336)” ve “tıbbi cihazlar (1.906)” en fazla şikâyet alınan ürün grupları olmuştur.

PGD kuruluşlarına ait ihbar ve şikâyet hatlarına ilişkin bilgiler EK-1'de yer almakta olup, şikâyet/ihbarların önemi konusunda paydaşların bilgilendirilmesi sağlanmalıdır.

B. İNTERNET SATIŞLARINA YÖNELİK DENETİMLER

İnternetin gelişmesi ve yaygınlaşması ile klasik piyasalardan farklı dinamiklere ve kurallara sahip elektronik bir piyasa oluşmuştur. Bu sanal piyasada gerçekleşen ticari faaliyetler, diğer bir deyişle elektronik ticaret (e-ticaret) de giderek artan bir şekilde tüketiciler tarafından tercih edilmeye başlanmıştır.

E-ticaretin gösterdiği bu büyümenin temelinde, tüketiciye sağladığı fırsatlar yatmaktadır. Fakat e- ticaret bu fırsatların yanı sıra ticarete konu alanlarda normal kabul edilen koşullarda ve kurallarda köklü değişimlere neden olmuştur. Bu nedenle, e-ticaretin yeni teknolojinin sonucu olan bir satış kanalı veya bir mağaza olarak değerlendirilmemesi gerekir. Tersine e- ticaret yeni bir satış kanalı olmaktan ziyade farklı bir tedarik zincirine sahip, sınırları olmayan; dolayısıyla denetimi çok da kolay olmayan yeni bir ticaret biçimidir.

Bu alanda duyulan yasal altyapı ihtiyacını gidermek amacıyla TB tarafından hazırlanan 7223 sayılı Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanunu ile giderek yaygınlaşan e-ticarete konu ürünlerin ülkemizde etkin bir şekilde denetlenebilmesine yönelik kurallar ortaya konulmuştur. Kanunun alt mevzuatı olarak hazırlanan “Uzaktan İletişim Araçları Yoluyla Piyasaya Arz Edilen

Ürünlerin Piyasa Gözetimi ve Denetimine Dair Yönetmelik” taslağı üzerindeki çalışmalar da devam etmektedir. Taslak ile internet, telefon vb. uzaktan iletişim araçları yoluyla piyasaya arz edilen/piyasada bulundurulmuş ürünlerin şikayet üzerine veya re’sen denetlenmesinin; iktisadi işletmecilerin denetimi yapan yetkili kuruluşlarla işbirliği yapmasının ve yetkili kuruluşların denetim için gerektiğinde gizli satın alma yoluyla numune almasının sağlanması amaçlanmaktadır.

2021 yılında internet üzerinden yapılan satışlara yönelik denetim verisi sağlayan kuruluşlar SB ile STB olmuştur.

SB, internet üzerinden satışı yapılan ürünlere yönelik 193 denetimde toplam 510 ürün partisini denetlemiştir. Bir önceki yıla göre denetlenen ürün parti sayısında %55’lik bir artış görülmektedir.

SB tarafından yapılan e-PGD kapsamında tespit edilen uygunsuzluk sayısı ise bir önceki yıl 328 iken bu yıl 504’e yükselmiştir. Uygunsuzluk tespit edilen 504 ürün partisinin 404’ü kozmetik, 100’ü biyosidal üründür. SB’nin 2021 yılında tespit ettiği uygunsuz ürünlerin %39’u internet satışlarından kaynaklanmıştır. Bu tespit, internet üzerinden satışı yapılan ürünlerin uygunsuzluğuna yönelik sıklıkla dile getirilen şikayetleri de doğrular niteliktedir.

STB tarafından yapılan e-PGD kapsamında ise, çevreye duyarlı tasarım ve enerji etiketlemesi mevzuatı kapsamında aspiratör ve fırınlara yönelik gerçekleştirilen tarama faaliyetlerinde 961 farklı model için internet üzerinden incelemeler gerçekleştirilmiş, bu incelemeler sonucunda şüphe duyulan 187 farklı modele ait teknik dosya talep edilmiştir. İncelemelere ilişkin süreç devam etmektedir.

Ayrıca TKPGGM tarafından da yapılan tarama çalışmaları ile ithalatçı/imalatçı tespiti yapılarak satış noktalarında ürün incelemeleri gerçekleştirilmekte, güvensizliği tespit edilen ürünlerin satışta olduğu online satış platformları ve aracı hizmet sağlayıcılar konu hakkında bilgilendirilerek ürünlerin satıştan kaldırılmasına yönelik gerekli talimatlar iletilmektedir.

Artan internet satış hacmi, diğer PGD kuruluşlarının da bu alana daha çok önem ve öncelik vermesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

C. KAZA/YARALANMA VERİLERİ ÜZERİNE DENETİMLER

2021 yılında sadece SB tarafından kaza/yaralanma verileri üzerine yürütülen denetim sonuçları paylaşılmıştır. SB’ye ulaşan 221 kaza/yaralanma verisinin 105’i tıbbi cihazlar ürün grubuna yöneliktir. Bu kapsamda 40 ürün partiside denetlenmiş ancak denetimlerde herhangi bir uygunsuzluk/güvensizlik tespit edilmemiştir.

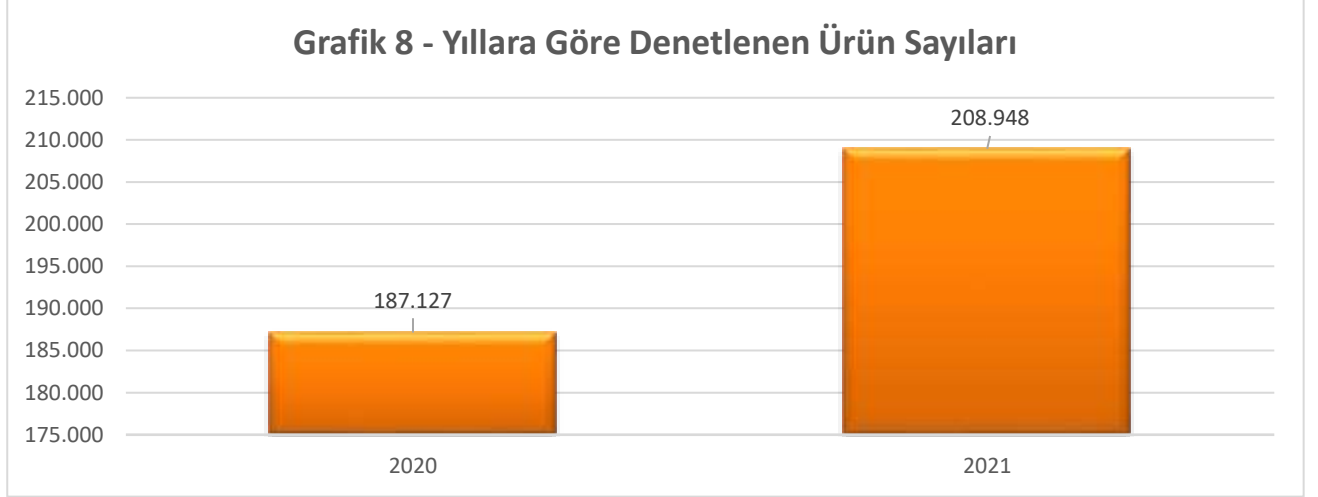
Diğer PGD kuruluşlarının da kaza/yaralanma verilerini PGD için önemli bir hareket noktası olarak takip etmeleri, piyasadaki güvensiz/uygunsuz ürünlerle ilgili hızlı önlem alınabilmesi için büyük önem arz etmektedir.

Bu noktada, SB Ulusal Kaza Yaralanma Veri Tabanının önemli bir veri kaynağı olarak PGD kuruluşlarının kullanımına açılması, veritabanındaki bilgilerin PGD kuruluşlarının ilgili ürünlere hızlı bir şekilde ulaşmasını sağlayabilecek yapıda ürünlerin marka model bilgisi, hasta iletişim bilgileri gibi temel unsurları içermesi elzemdir.

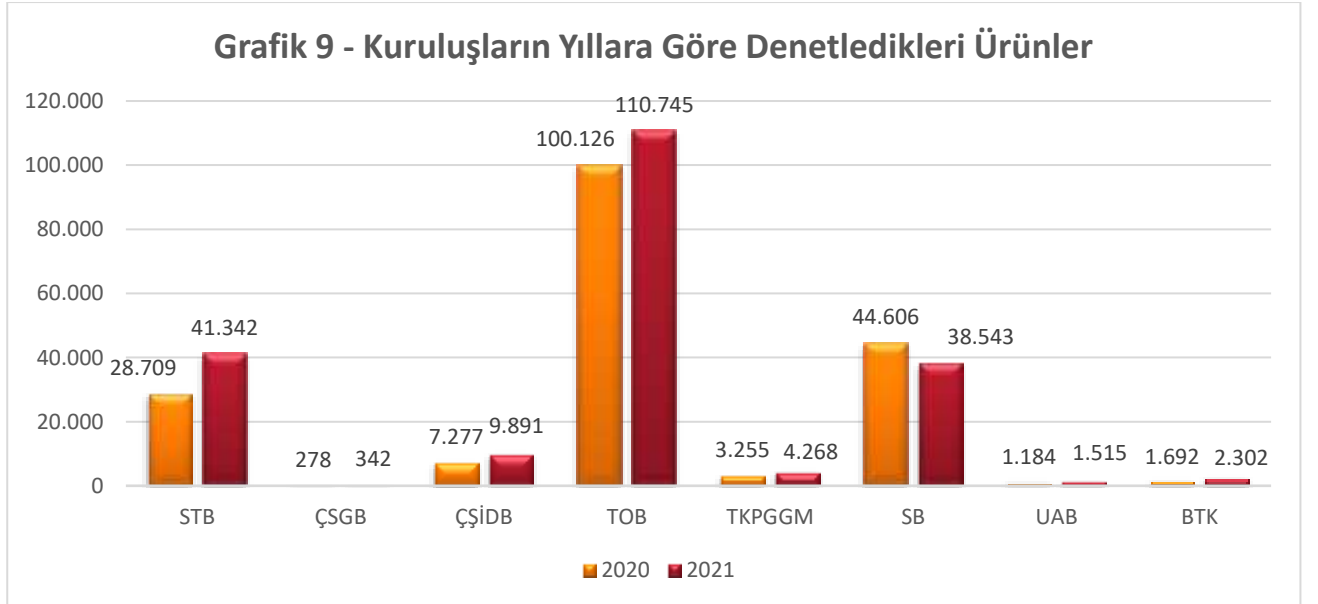
4. DENETİM SONUÇLARI

A. DENETLENEN ÜRÜN PARTİ SAYILARI

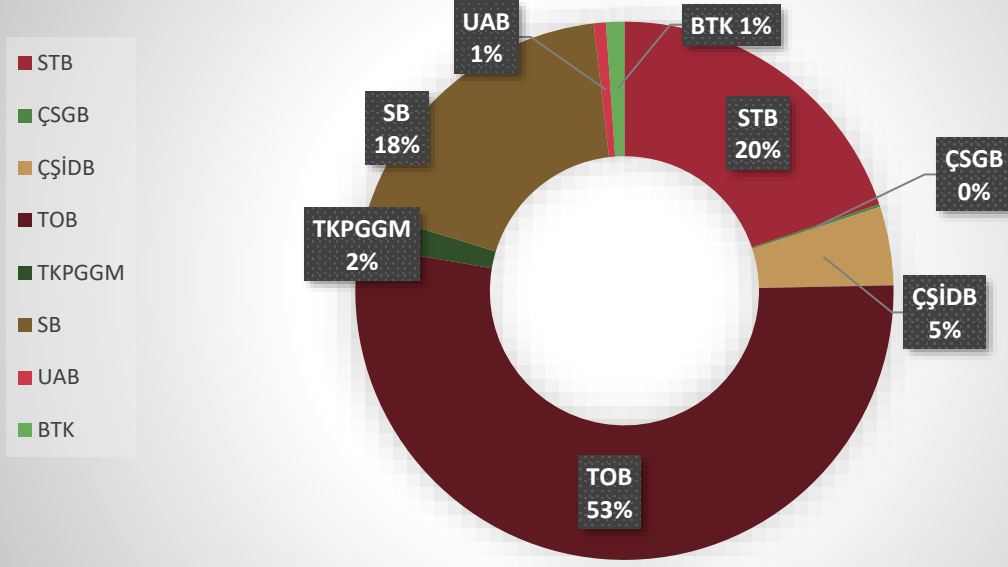
2021 yılında denetlenen toplam ürün parti sayısı bir önceki yıla kıyasla %12'lik bir artışla 208.948 olarak gerçekleşmiştir. Bu artışta 2020 yılındaki pandemi koşulları nedeniyle kuruluşların denetim yapamamasının da etkisi bulunmaktadır.

Grafik 9'dan görüleceği üzere, SB dışında tüm kuruluşların denetim sayılarında bir önceki seneye göre artış kaydedilmiştir. STB'de denetlenen ürün parti sayısında bir önceki seneye göre %44'lük bir artış görülürken, bu kuruluşu % 36'luk artışlarla ÇŞİDB ve BTK takip etmektedir.

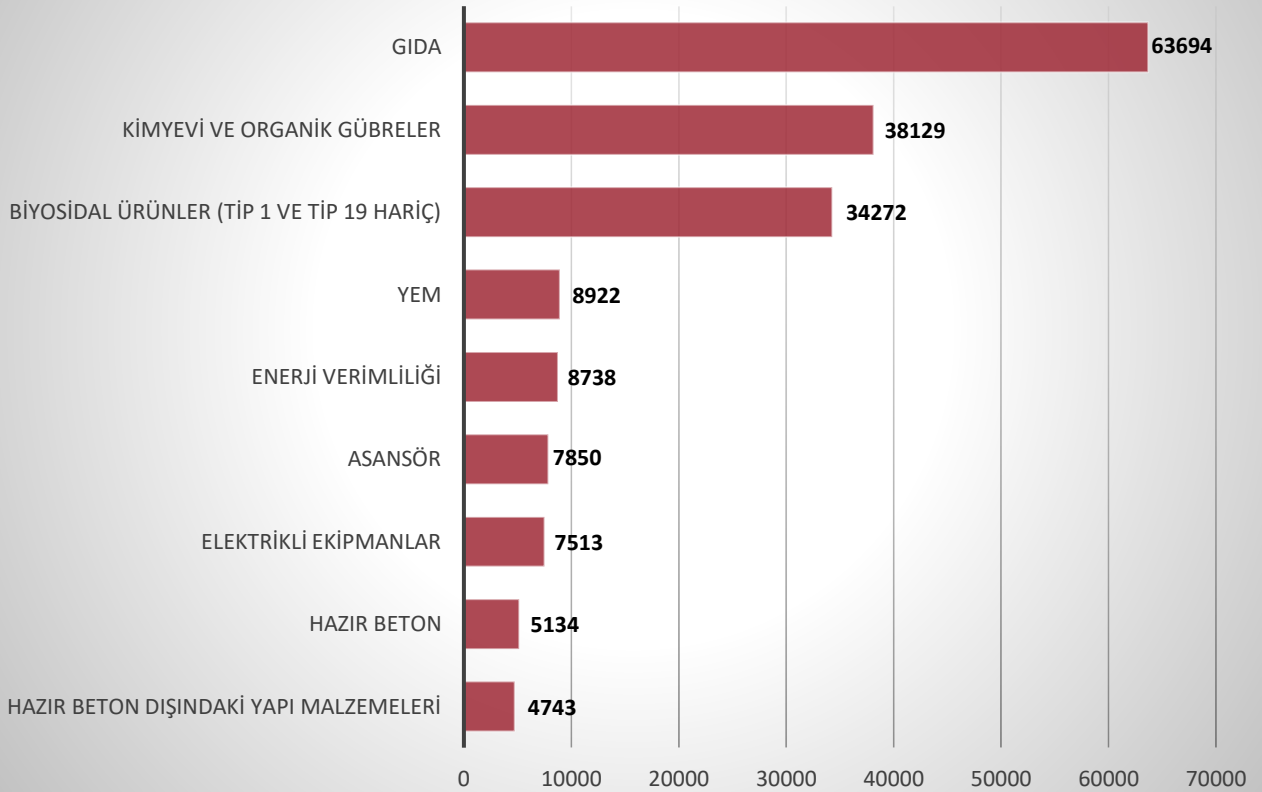

Grafik 10 - PGD Kuruluşlarının Denetimlerdeki Payı (%)

Grafik 10'da ise, PGD kuruluşlarının toplam denetimler içindeki payı gösterilmektedir. Ürünlerin yaklaşık %53'ü TOB, %20'si STB, %18'i ise SB tarafından denetlenmiştir.

Grafik 11- En Çok Denetlenen Ürün Kategorileri (Ürün Partisi)

Gıda maddeleri ve gıda ile temas eden madde ve malzemeler 63.694 ürün parti sayısı ile en fazla denetlenen ürün grubu olurken, bu ürün grubunu 38.129 ile kimyevi ve organik gübreler ve 34.272 ile biyosidal ürünler (tip 1 ve tip 19 hariç) takip etmektedir. Yem ve yem hammaddeleri, enerji verimliliği, asansörler, elektrikli ekipmanlar, hazır beton ve hazır beton dışındaki yapı malzemeleri 2021 yılında en çok denetlenen diğer ürün grupları olmuştur.

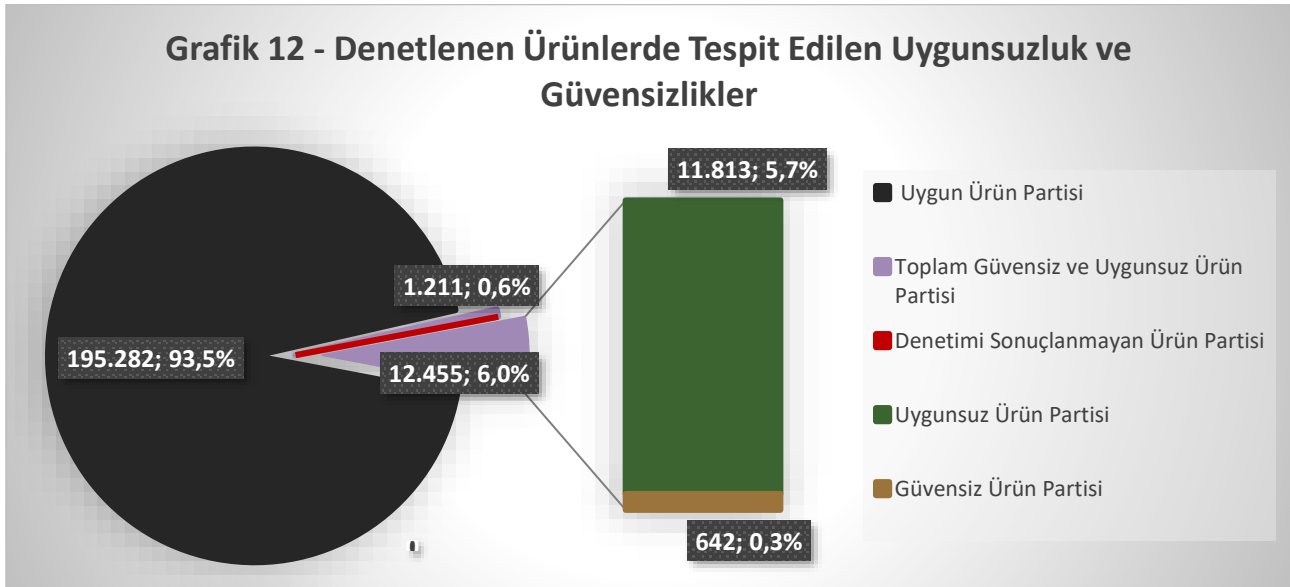
2021 yılında STB tarafından yasal metroloji alanında 150 denetim yapılmış, kullanımdaki ölçü ve ölçü aletlerinde ise 124.550 adeti aykırı olmak üzere toplam 2.237.804 adet ürün denetimi gerçekleştirilmiştir.

ÇŞİDB sorumluluğundaki katı yakıtlar ürün grubunda ise 24.199.870 ton ürün denetlenmiştir.

B. UYGUNSUZ/GÜVENSİZ ÜRÜN PARTİ SAYILARI

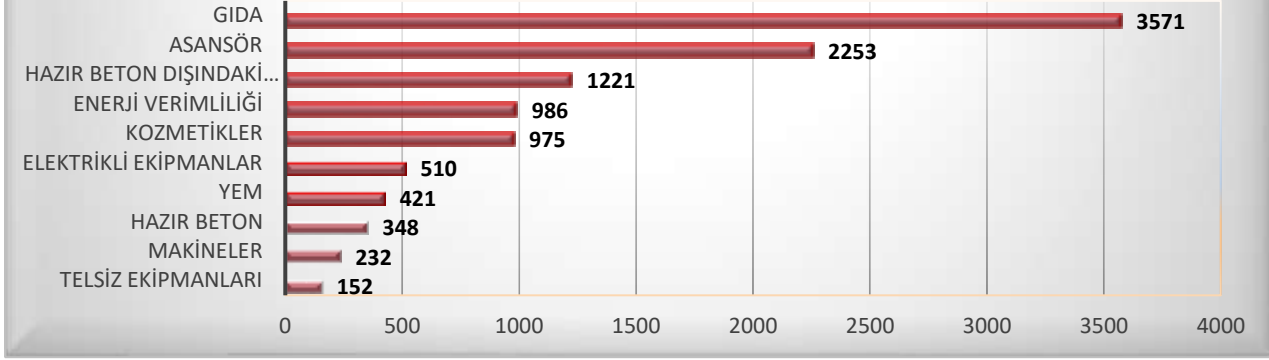
Toplam denetlenen ürünler içinde uygunsuz/güvensiz bulunanların payı, denetimlerin amacına ulaşmış olup ulaşmadığının değerlendirilmesi bakımından önemli bir parametredir. Bu oranın yüksekliği, PGD kuruluşlarının denetimlerini ve programlarını risk esaslı yürüttüğünün, risk odaklı denetim yaptığının ve kısıtlı kaynakları etkin kullandığının göstergesidir. Bu sayının düşüklüğü ise iki duruma işaret edebilir: i. Denetimler risk odaklı yürütülmemiştir veya ii. Denetim yapılan sektörler ve piyasa disiplini olmuştur. Bu seçeneklerin kuruluşlar nezdinde değerlendirilmesi ve denetimlerin risk odaklı yapılması veya halihazırda denetim yapılan sektörlerdeki denetim ihtiyacının tekrar gözden geçirilerek disipline olduğu değerlendirilen sektörler yerine başka sektörler için ağırlık verilmesi, sektör içinde daha riskli alanlara odaklanması veya daha fazla teste başvurulması gibi seçeneklerin değerlendirilmesi önemlidir.

Grafik 12’den de görüleceği üzere, 2021 senesinde denetlenen toplam 208.948 ürün partisinin 11.813’ü uygunsuz, 642 ürün partisi ise güvensiz³ bulunmuştur. Denetlenen ürünler içinde güvensiz bulunanların oranı bu sene de düşük seyretmiştir. Tespit edilen güvensizlik oranında bir önceki yıla göre %52’lik oranda azalma görülürken, bu durum kuruluşların bir önceki seneye göre daha az sayıda güvensiz ürün tespit ettiğini göstermektedir.

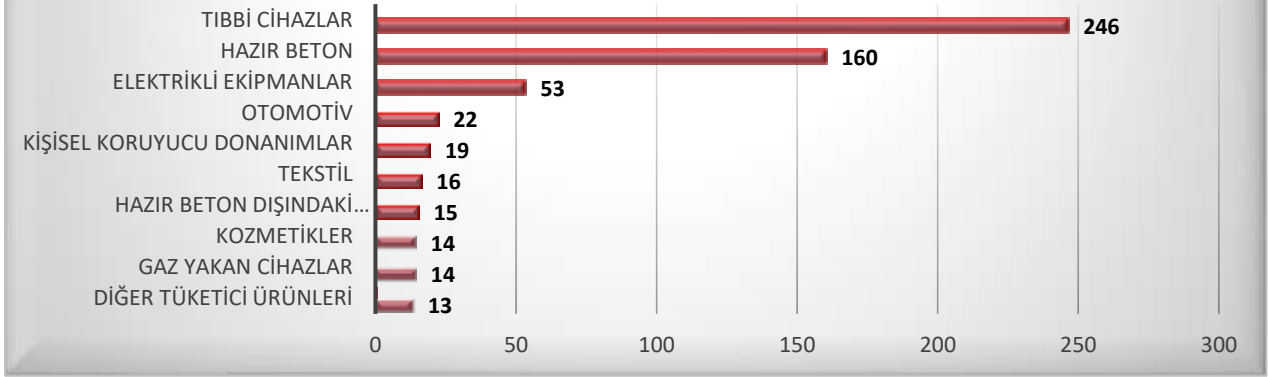
³ Raporda yer alan “güvensiz ürün” kavramı ile kastedilen gerçek anlamda güvensizlik arz eden (insan sağlığı, can ve mal güvenliği, hayvan ve bitki yaşam ve sağlığı ile çevrenin ve tüketicinin korunması yönünden risk arz eden) ve teknik düzenlemenin güvenlikle ilgili hükümlerine uygun olmayan, dolayısıyla piyasaya arzın yasaklanması, piyasadan toplatma, ya da imha gibi müeyyidelerin uygulanmasını gerektiren ürünlerdir. “Uygunsuz ürün” kavramı ise şekli uygunsuzluk unsurları taşıyan ürünlere işaret etmektedir.

Grafik 13 - Uygunsuzluk Tespitinin En Yüksek Olduğu Ürün Grupları

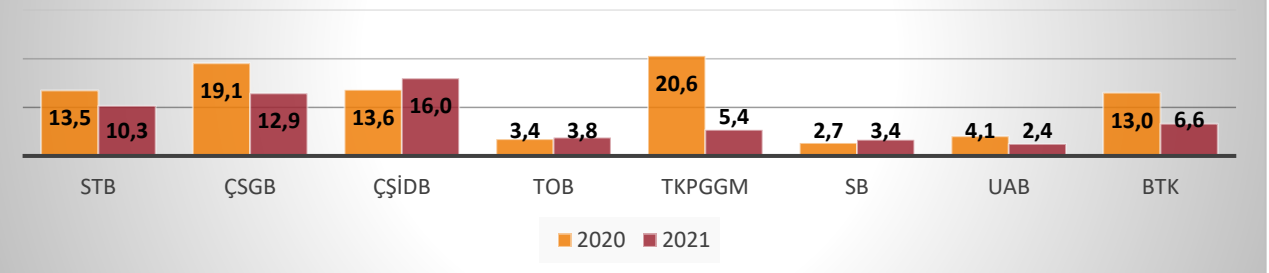
“Gıda”, “asansör” ve “hazır beton dışındaki yapı malzemeleri” en fazla uygunsuzluk tespit edilen ilk 3 ürün grubudur. Bu ürünleri enerji verimliliğine dair uygunsuzluklar, kozmetikler ve elektrikli ekipmanlar izlemektedir.

Grafik 14 - Güvensizlik Tespitinin En Yüksek Olduğu Ürün Grupları

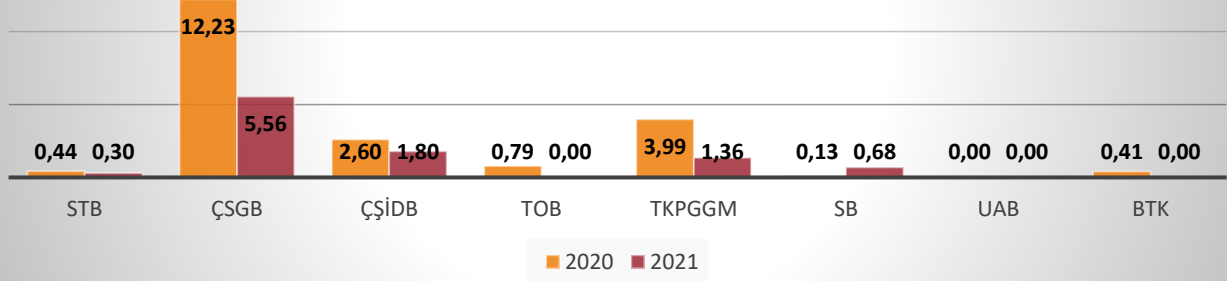

Grafik 14 ise en fazla güvensizlik tespit edilen ürün gruplarını göstermektedir. Tıbbi cihazlar, hazır beton ve elektrikli ekipmanlar en fazla güvensizlik tespit edilen ürün gruplarıdır. Tıbbi cihazlarda kimyasal riskler, elektrikli ekipmanlarda ise elektrik çarpması, yangın çıkarma riski gibi güvensizlik oluşturan riskler önde gelmiştir. Söz konusu risklerin bertaraf edilmesini teminen ürünlerin piyasadan toplatılması, piyasaya arzının yasaklanması gibi önlemler ve İPC uygulanmıştır.

Grafik 15 - Uygunuz Ürünlerin Denetimlerdeki Payı (%)

Grafik 16 - Güvensiz Ürünlerin Denetimlerdeki Payı (%)

2021 senesinde gerçekleştirilen denetimlerde tespit edilen uygunsuzluk ve güvensizliklere ilişkin kuruluş bazındaki diğer değerlendirmeler ise aşağıda yer almaktadır:

- STB tarafından denetlenen 41.342 ürün partisinin 4.271'inde uygunsuzluk tespit edilmiştir. Bu ürünlerin 2.253'ü asansördür. Tespit edilen uygunsuzlukların %53'ünü, bütün kuruluşlarca tespit edilen uygunsuzlukların ise %19'unu asansörlerdeki uygunsuzluklar oluşturmuştur. Enerji verimliliği (986), elektrikli ekipmanlar (510), makineler (232) ve hazır ambalajlı mamuller (101) Bakanlıkça uygunsuzluk tespit edilen diğer ürün grupları olmuştur.
- ÇSGB tarafından denetlenen kişisel koruyucu donanımlarda 342 ürün partisinin 44'ü uygunsuz, 19'u güvensiz bulunmuştur.
- ÇŞİDB tarafından denetlenen 9.891 ürün partisinin 1.567'si uygunsuz, 178'i ise güvensiz bulunmuştur. Hazır beton ürün grubu, 2021 yılında tıbbi cihazlardan sonra en fazla güvensizlik tespitinin olduğu ürün grubu olmuştur.
- ÇŞİDB tarafından denetlenen katı yakıtlara ilişkin tespit edilen uygunsuzluk sayısı ise 3.664 olmuştur.
- Gıda ve gıda ile temas eden maddeler, en fazla uygunsuzluk tespit edilen ürün grubu olmuştur. Bu ürün grubunda 63.694 ürün partisi denetlenmiş, 3.571 adet uygunsuzluk tespit edilmiştir. Böylece, Bakanlıkça tespit edilen uygunsuzlukların %85'ini, bütün kuruluşlarca tespit edilen uygunsuzlukların ise %30'unu anılan ürün grubundaki uygunsuzluklar oluşturmuştur. TOB tarafından 8.922 yem partisinin 421'inde uygunsuzluk tespit edilmiştir. Gıda ve yem ürün gruplarında hiç güvensizlik tespit edilmemiştir.
- TKPGGM sorumluluğundaki ayakkabı, oyuncaklar, tekstil ürünleri, kırtasiye ürünleri gibi ürün gruplarında yapılan denetimlerde 4.491 ürün partisinin 230'unda uygunsuzluk, 58'inde ise güvensizlik tespit edilmiştir.
- UAB tarafından denetlenen gezi teknelerinde 1.515 ürün partisinin 37'si uygunsuz bulunmuş, güvensizlik tespit edilmemiştir.
- SB tarafından denetlenen 38.543 ürün partisinin 1.294'ü uygunsuz, 264'ü güvensiz bulunmuştur. Bakanlığın sorumluluğunda bulunan "kozmetikler" 2021 yılında uygunsuzluk ve güvensizlik oranları en yüksek olan 10 ürün grubu içerisinde yer almıştır. Kozmetiklerde 1.302 ürün partisi denetlenmiş, 975 uygunsuzluk ve 14 güvensizlik tespit edilmiştir. Denetimi yapılan kozmetikler ve tip 1 ve tip 19 biyosidal ürünler dışındaki ürün gruplarında uygunsuzluk tespiti ise çok düşük oranlardadır. "Tıbbi cihazlar"da 2.843 ürün partisinin 246'sında güvensizlik, 91'inde uygunsuzluk tespit edilmiştir. "tip 1 ve tip 19 biyosidal

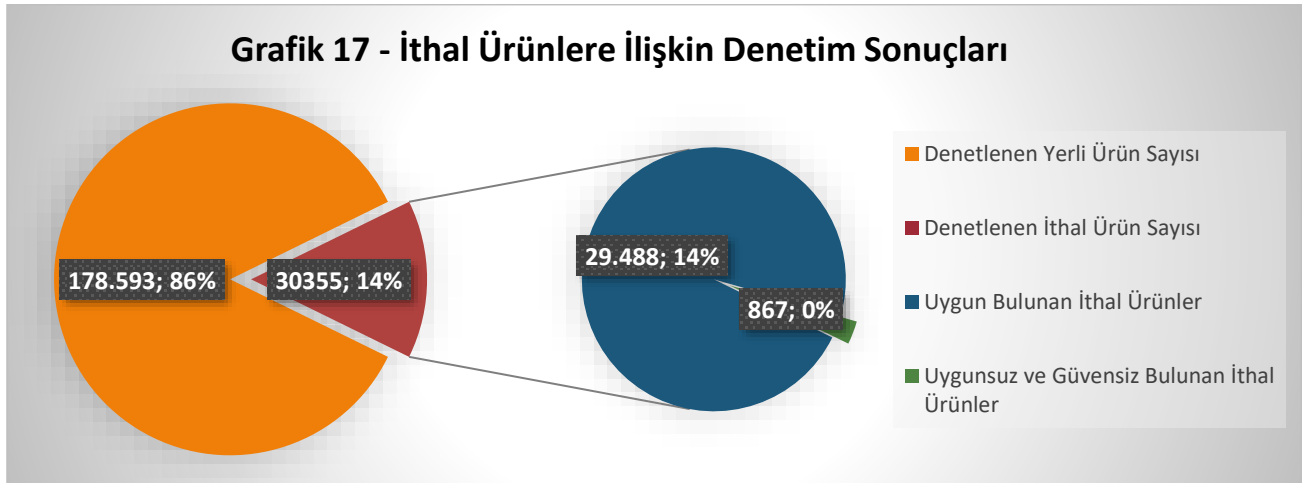
ürünler”de denetlenen 126 ürün partisinin 91’i uygunsuz 1’i güvensiz olarak tespit edilmiştir. “tip 1 ve tip 19 harici biyosidal ürünler”de ise denetlenen 34.272 ürün partisinin 137’si uygunsuz, 3’ü güvensiz bulunmuştur..

- BTK tarafından telsiz ve telekomünikasyon terminal ekipmanlarında 2.302 ürün partisi denetlenmiş, 152’sinde uygunsuzluk tespit etmiş ve hiç güvensizlik tespit edilmemiştir.

C. İTHAL ÜRÜN/YERLİ ÜRÜN AYRIMI

PGD kuruluşları iç piyasada ithal ve yerli tüm ürünleri denetlemektedir. Bu başlık altında değerlendirilen “ithal ürün”, iç piyasada yer alan ithal ürünler anlamına gelmekte olup, ürünlerin gümrükler aşamasındaki denetimi ve buna yönelik rakamlar bu raporun konusunu oluşturmamaktadır.

Yetkili kuruluşlar tarafından iç piyasada denetlenen 208.948 ürün partisinin 30.355’i ithal ürünlerdir. İthal ürünler toplam denetlenen ürünlerin %15’ini oluşturmaktadır.

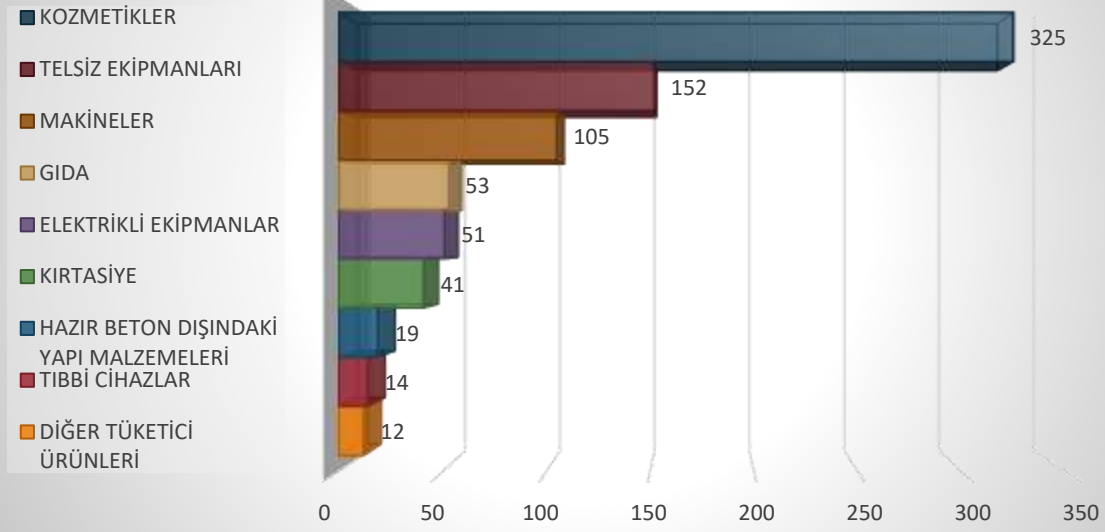

Denetlenen ithal ürünlerin 29.488 partisi uygun, 813’ü uygunsuz, 54’ü ise güvensiz bulunmuştur.

Uygunsuzluk tespit edilen tüm ürünler içinde ithal ürünlerin oranı ise % 7 olmuştur. Bu oranda 2020 yılındaki %23 oranına göre ciddi bir azalış dikkat çekmektedir. Güvensizlik tespit edilen tüm ürünler içinde ithal ürünlerin oranında da azalma görülmektedir. 2020 yılında %11 olan bu oran 2021 senesinde %8’e düşmüştür.

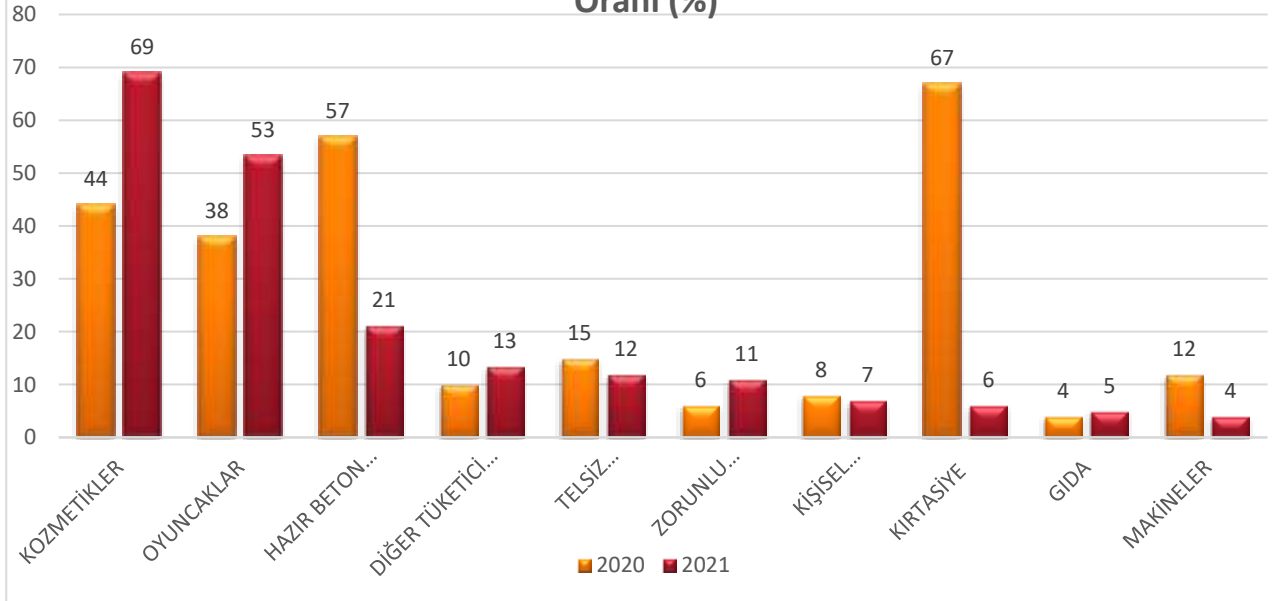
Kuruluşlar bazında ithal ürünlere yönelik yürütülen denetim sonuçları ise aşağıdaki grafiklerde yer almaktadır:

Grafik 18 - İthal Ürünlerde Uygunsuzluk Sayısının En Yüksek Olduğu Ürün Grupları

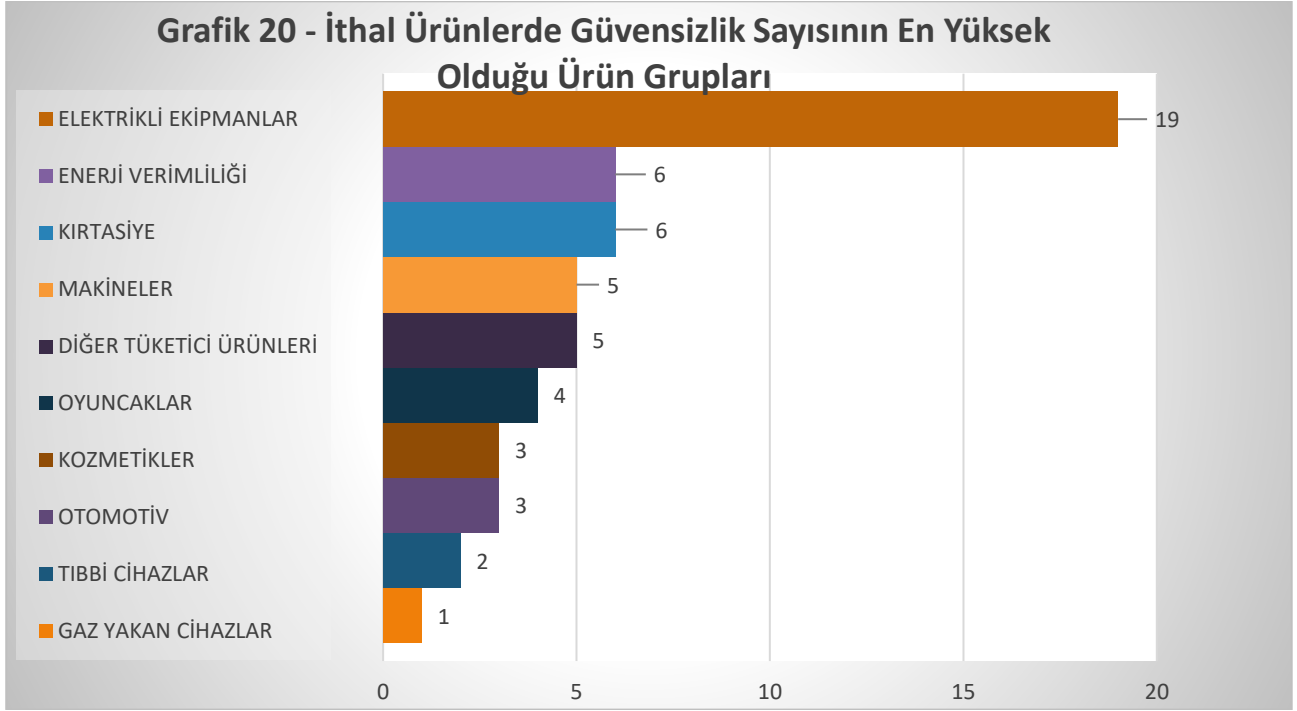
2021 senesinde denetlenen ithal ürünlerde uygunsuz ürün sayısının en yüksek olduğu ilk 5 ürün grubu; kozmetikler, telsiz ve telekomünikasyon terminal ekipmanları, makineler, gıda ürünleri, elektrikli ekipmanlar olmuştur.

Grafik 19 - Denetlenen İthal Ürünlerde Tespit Edilen Uygunsuzluk Oranı (%)

Kozmetiklerde 2020 yılında %44 olan uygunsuzluk oranı 2021 yılında %69'a, oyuncaklarda %38 olan uygunsuzluk oranı 2021 yılında %53'e yükselmiştir. Diğer yandan, hazır beton dışındaki yapı malzemelerinde 2020 yılında %57 olan bu oran 2021'de %21'e düşmüş, benzer şekilde kırtasiye ürünlerinde 2020 yılında %67 olan oran 2021 yılında %6'ya düşmüştür.

Grafik 20 - İthal Ürünlerde Güvensizlik Sayısının En Yüksek

Denetlenen ithal ürünlerde güvensizlik tespitinin en yüksek olduğu ilk 5 ürün grubu ise elektrikli ekipmanlar, enerji verimliliği, kırtasiye ürünleri, makineler ve diğer tüketici ürünleri olmuştur.

Ürün güvenliği denetimlerinin etkinleştirilmesi için ithalat denetimleri ile PGD verilerinin birbirini beslemesi son derece önemlidir. TB sorumluluğundaki ithalat denetimlerinin risk esaslı yürütülmesini sağlayan Dış Ticarete Risk Esaslı Kontrol Sistemi'nde (TAREKS) kayıtlı uygunsuz/güvensiz ürünlere ilişkin veriler PGDBİS aracılığıyla PGD kuruluşları ile paylaşılmaktadır. Yine söz konusu iki sistem arasındaki veri iletişimi sayesinde, PGD'de tespit edilen güvensiz ithal ürünlere ilişkin ürün/ithalatçı verileri de ithalat denetimlerine yönelik risk analizinde dikkate alınmaktadır.

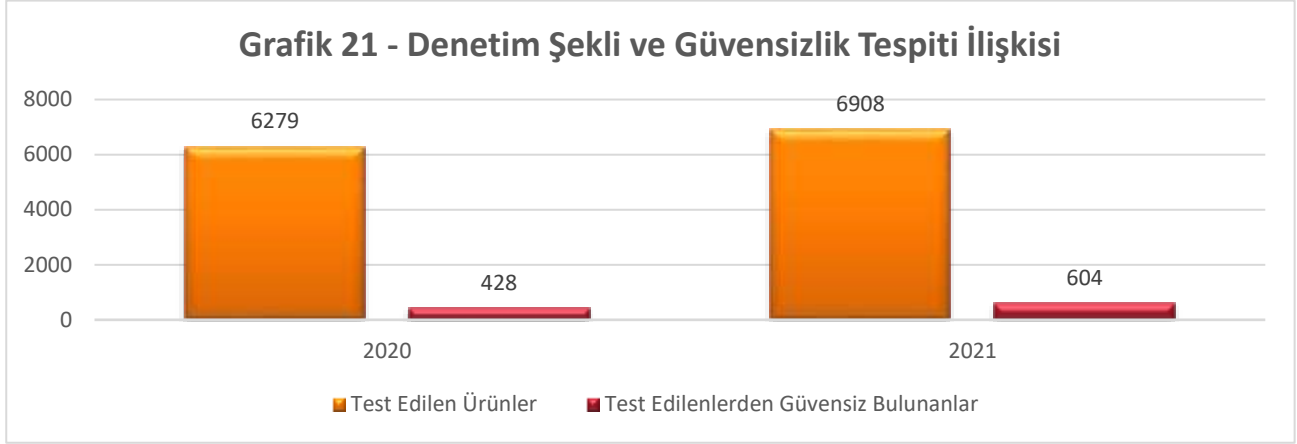
D. DENETİM ŞEKLİ (TESTE GÖNDERİLEN ÜRÜN SAYILARI)

Denetimlerin şekli, PGD kuruluşları tarafından denetimlerde hangi yöntemin ağırlıklı olarak kullanıldığını ortaya koymak, dikkatli kaynak kullanımını gerektiren test yöntemine ne kadar başvurulduğunu tespit etmek ve bu alana ayrılacak kaynağın sağlıklı bir biçimde yönetilebilmesi adına programlama yapmak bakımından önemlidir.

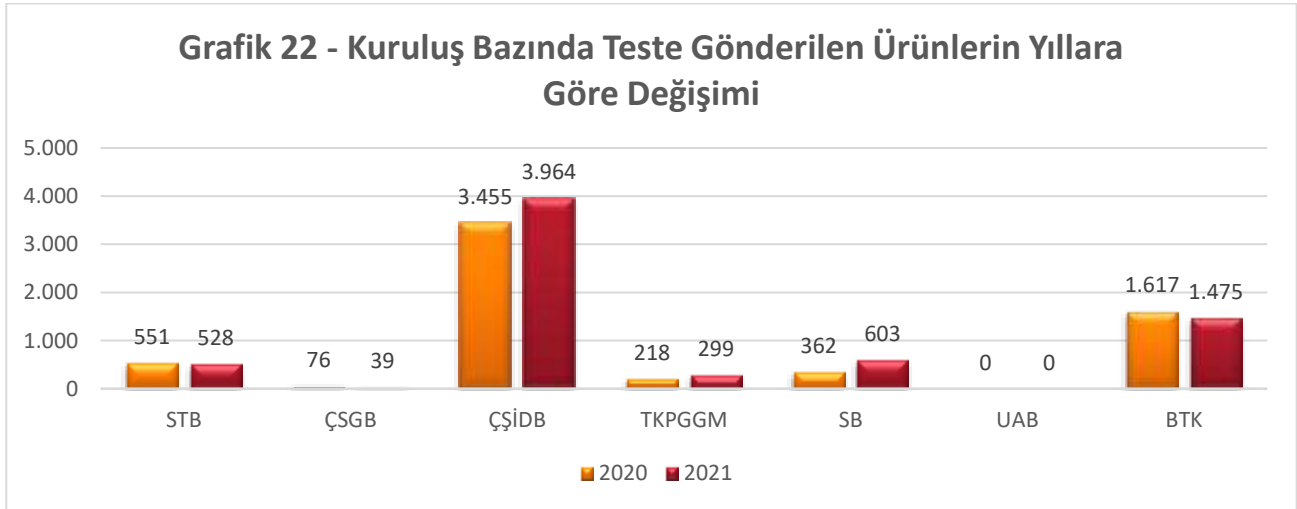
PGD'de her ürünün teste tabi tutulmasından ziyade ileri bir incelemeye ihtiyaç duyulan ürünlerin test edilmesi, kısıtlı kamu kaynaklarının verimli kullanımı açısından temel prensip olmakla birlikte, bu husus laboratuvar analizlerinin PGD'de en az başvurulacak yöntem olduğu anlamına gelmemektedir. Aksine, teste tabi tutulan ürünlerin sayısındaki artış, PGD kuruluşlarının piyasadaki ürünlerin genel güvenlik seviyesini iyileştirmeye yönelik çabalarının bir göstergesi olarak görülebilir. Burada dikkat edilmesi gereken bir husus da teste gönderilen ürünlerdeki uygunsuzluk/güvensizlik oranlarıdır.

Bu başlıkta, TOB verileri ile diğer PGD kuruluşları verileri ayrı ayrı değerlendirilmektedir. Bu durum TOB tarafından gerçekleştirilen PGD faaliyetlerinin, yapısal olarak test işlemlerine ağırlık verilmesini gerekli kılmamasından ve Bakanlıkça test edilen ürün sayısının diğer kuruluşlar tarafından test edilen ürün sayısına göre oldukça yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

2021 yılında TOB dışındaki diğer PGD kuruluşları tarafından denetlenen 98.203 ürün partisinin 6.908'i test edilmiştir. Denetlenen ürünler içinde teste gönderilenlerin oranındaki düşüklük, PGD kuruluşlarının ağırlıklı olarak işaret ve belge kontrolü ile denetim yaptıklarına işaret etmektedir.

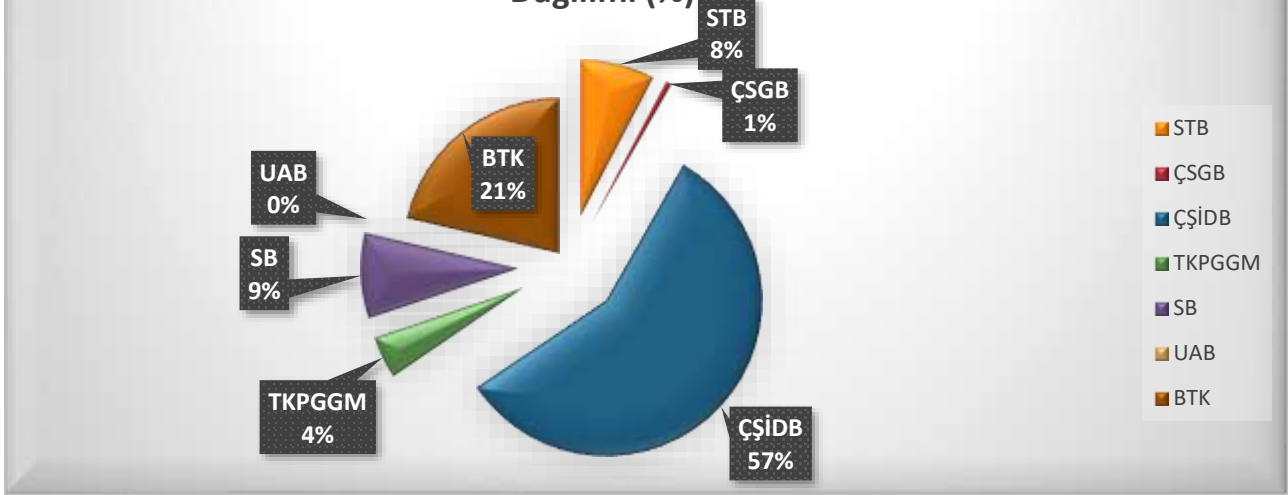

Grafik 21'de test edilen ürünler içinde güvensiz bulunanların sayısı verilmektedir. 2021 yılında PGD kuruluşları tarafından yapılan testlerde 604 ürün partisi güvensiz bulunmuştur. 2020 yılında %7 olan testlerdeki güvensizlik oranı 2021 yılında % 9'a yükselmiştir. Ayrıca, teste gönderilen ürünler içinde test ve muayenesi henüz sonuçlanmamış, dolayısıyla güvensiz olup olmadığı kararının henüz neticelenmediği ürünler de bulunmaktadır.

Grafik 22'de ise kuruluş bazında teste gönderilen ürün sayıları bir önceki yıllarla mukayese edilerek gösterilmektedir. ÇŞİDB, TKPGGM ve SB tarafından teste gönderilen ürün sayılarında bir önceki yıla kıyasla artışlar görülürken, STB, ÇSGB ve BTK bu sene test yöntemine bir önceki yıla göre daha az başvurmuştur. UAB tarafından ise hiçbir ürün teste tabi tutulmamıştır.

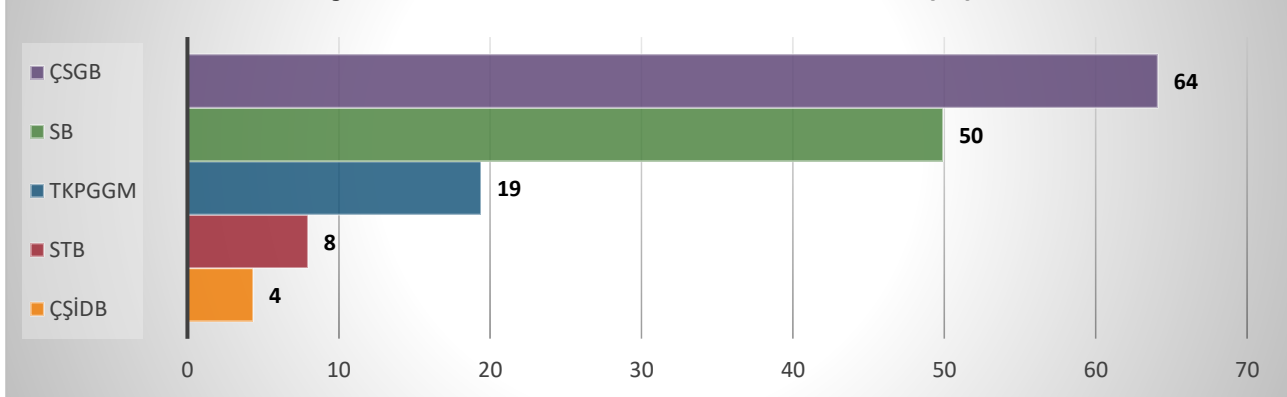
Grafik 23 - Teste Gönderilen Ürünlerin PGD Kuruluşlarına Göre Dağılımı (%)

Teste gönderilen ürünlerin PGD kuruluşlarına dağılımına bakıldığında ise ÇŞİDB'nin % 57'lik bir payla ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Bu payda Bakanlığın sorumluluğundaki hazır beton ürün grubundaki denetimlerin esas olarak laboratuvar testini gerektirmesinden ve Bakanlığın kendi laboratuvar altyapısı bulunmasından kaynaklanmaktadır.

Burada dikkat çeken bir diğer husus ise denetlediği ürün parti sayısında TOB'dan sonra ikinci sırada gelen STB'nin teste gönderilen ürün parti sıralamasında 4. sırada yer almasıdır. Ayrıca Bakanlık tarafından teste gönderilen ürünler içinde güvensiz bulunanların sayısı 2020 yılında 71 iken 2021 yılında 42 olmuştur. Dolayısıyla güvensizlik tespit oranında %40'lık bir azalma olmuştur.

Grafik 24 - PGD Kuruluşları Bazında Teste Gönderilen Ürünler İçerisinde Güvensiz Bulunanların Oranı (%)

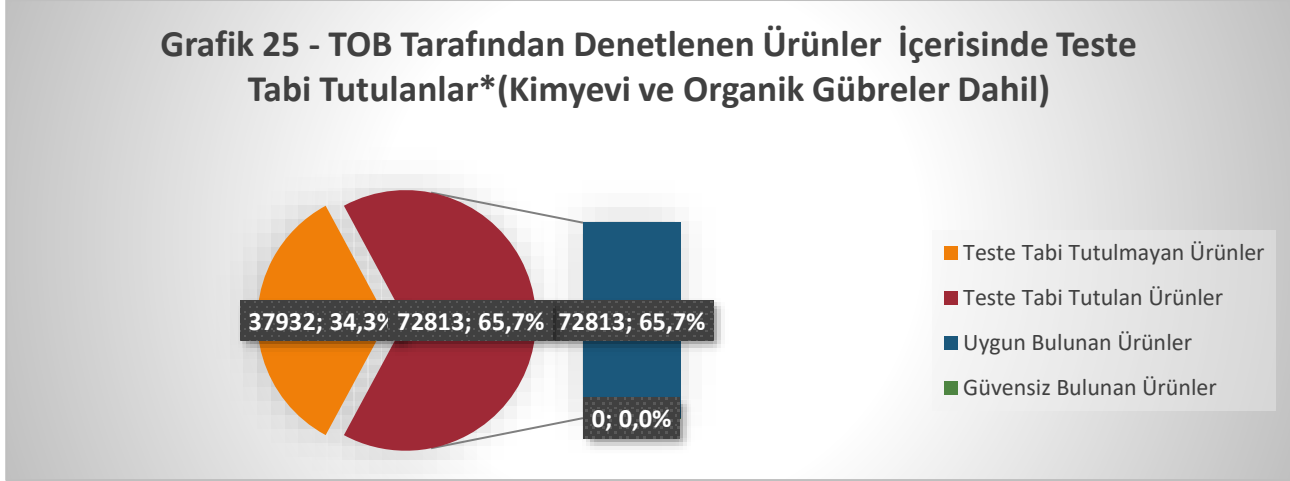
Grafik 24'te ise teste gönderilen ürünler içerisinde güvensiz bulunanların oranı verilmektedir. ÇSGB ve SB'de bu oranlar %50'nin üzerinde seyretmektedir. Bu durum söz konusu kuruluşların teste göndermek üzere seçtikleri numunelerde isabetli olduklarını, dolayısıyla riskli ürünleri tespitinde belirli bir uzmanlığa ve bilgiye ulaştığının bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

BTK tarafından ise 1.475 ürün test edilmekle birlikte herhangi bir güvensizlik tespit edilmemiştir.

TKPGGM tarafından denetlenen ürünlerin sayısı 2021 yılında %31 artarak 4.268'e yükselmiştir. Bakanlıkça denetlenen ürünlerin teste tabi tutulma oranı ise bir önceki yıl ile aynı

kalmıştır. Bakanlıkça teste tabi tutulan ürünler içerisinde güvensizlik tespit oranı ise bir önceki yıla kıyasla %36'dan %19'a düşmüştür.

Denetlenen ürün partileri içerisinde teste tabi tutulma oranının en yüksek olduğu ürün grupları ise sırasıyla gıda (%100), yem (%100), hazır beton (%70), telsiz telekomünikasyon ve terminal ekipmanları (%64) ve tıbbi cihazlardır (%20).

2021 senesinde TOB tarafından gıda ve gıda ile temas eden madde ve malzemeler ile yem ve yem hammaddeleri ürün gruplarında denetlenen tüm ürünler teste tabi tutulmuştur. Testler sonucunda gıda ve gıda ile temas eden madde ürün grubunda güvensizlik tespit edilmemiş, yem ve yem hammaddeleri ürün grubuna yönelik denetimlerin sonucuna ilişkin bilgi sağlanamamıştır. Daha önceki yıllarda işaret belge denetimi de yaptığı bilinen Bakanlık 2017'den itibaren adigeçen ürünlerin tamamını teste göndermeyi tercih etmektedir. Kimyevi ve organik gübre ürün grubunda da 197 adet test yapılmış ve bu testlerde de güvensizlik tespit edilmemiştir.

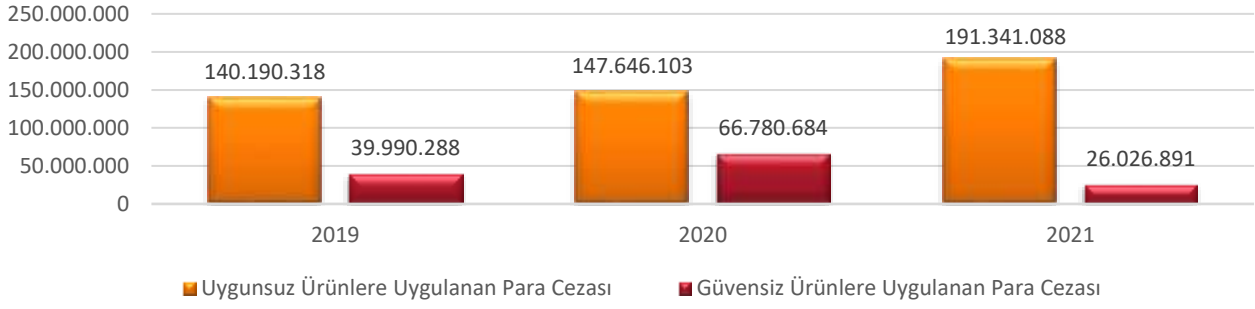
5. UYGULANAN İDARİ PARA CEZALARI VE ALINAN ÖNLEMLER

A. İDARİ PARA CEZALARI (İPC)

Piyasaya teknik mevzuatına uygun ve güvenli ürün arz etmek iktisadi işletmeler için kanuni bir yükümlülüktür. Bu yükümlülüğü yerine getirmeyen firmalara gerekli cezaların verilmemesi kurallara uyan ve ürününü güvenli ve teknik düzenlemeye uygun üreterek belirli maliyetlere katlanmış iktisadi işletmecinin haksız rekabetle cezalandırılması sonucunu doğurmaktadır.

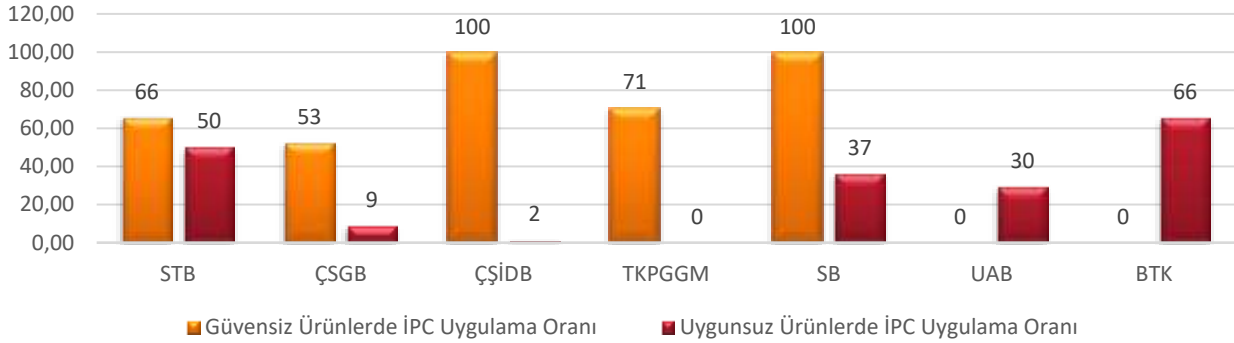
Bu haksız rekabetin önlenmesi ve kurallara uymayanlara yönelik PGD kuruluşlarının kullanabileceği en önemli araç İPC'lerdir. 7223 sayılı Ürün Güvenliği ve Teknik Düzenlemeler Kanun'un 7, 8, 9 ve 10'uncu maddelerinde ürünlerin piyasaya arzında imalatçıların, yetkili temsilcilerin, ithalatçıların ve dağıtıcıların yükümlülüklerine, 20'nci maddesinde ise bu hükümlere aykırı hareket edilmesi halinde, uygulanacak para cezalarına yer verilmektedir.

**Grafik 26 - Uygulanan Para Cezaları
(Milyon TL)**

PGD kuruluşları tarafından yürütülen denetimler neticesinde uygun olmayan ve güvensiz olduğu tespit edilen ürünlere uygulanan para cezaları miktarları Grafik 26’da gösterilmektedir. Yıllar itibarıyla bakıldığında, 2021 yılında uygun olmayan ve güvensiz ürünler için uygulanan İPC toplamı bir önceki yıla göre artış göstermiş ve 217.367.979 TL olmuştur.

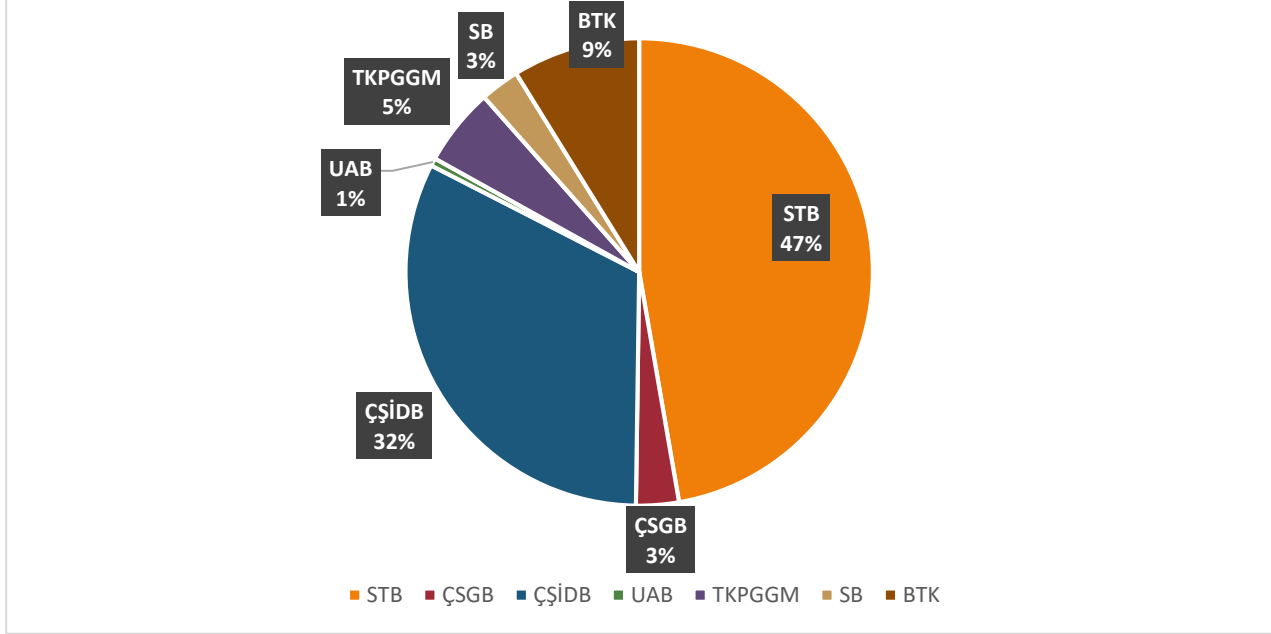
Grafik 27- Kuruluşların Uygun olmayan/Güvensiz Ürünlerde İdari Para Cezası Uygulama Oranları (%)

Grafik 27’den de görüleceği üzere PGD kuruluşları tespit ettikleri tüm aykırılıklara İPC uygulamamaktadırlar. Bununla birlikte, 2021 yılında güvensizlik tespit edilen bazı ürün gruplarında idari para cezaları uygulama süreçlerinin devam ettiği bilgisi iletilmiştir.

- STB tarafından güvensiz bulunan 123 ürün partisinin 81’ine (%66), uygun olmayan bulunan 4.271 ürün partisinin ise 2.147’sine (%50) İPC uygulanmıştır. 2021 yılında uygun olmayan ve güvensiz olarak tespit edilen ürünler içerisinde idari para cezası süreci devam eden ürünler bulunmaktadır.
- ÇSGB tarafından uygulanan İPC’lerde, 2021 senesinde bir önceki seneye göre azalma olmuştur. Bakanlıkça uygun olmayanluk tespit edilen 44 ürünün 4’üne ve güvensiz olduğu tespit edilen 19 ürün partisinin 10’una İPC uygulanmıştır.
- TKPGGM tarafından güvensiz olduğu tespit edilen 58 ürün partisinin 41’ine yönelik 1.985.355 TL idari para cezası uygulanmıştır.
- SB tarafından uygun olmayanluğu tespit edilen ürünlerin %37’sine, güvensiz ürünlerin ise tamamına İPC uygulanmıştır.
- ÇŞİDB tarafından güvensiz bulunan 178 ürün partisinin 178’ine (%100), uygun olmayan bulunan 1.567 ürünün ise 26’sına (%2) İPC uygulanmıştır.
- UAB tarafından tespit edilen 37 uygun olmayanluktan 11’ine İPC uygulanmıştır.
- BTK tarafından tespit edilen 152 adet uygun olmayanlığın 100’üne İPC uygulanmıştır.

Grafik 28 - Uygulanan Para Cezalarının PGD Kuruluşlarına Göre Dağılımı (TOB Hariç)

Uygulanan para cezalarının PGD kuruluşlarına göre dağılımı (TOB hariç) Grafik 28’de gösterilmektedir. 2021 yılında en fazla İPC uygulayan kuruluşlar sırasıyla STB ve ÇŞİDB olmuştur. PGD kuruluşlarınca uygulanan İPC’lere bakıldığında söz konusu iki kuruluşun payı yaklaşık %80 oranındadır.

TOB tarafından uygulanan İPC tutarına; iç piyasada gıda ve gıda ile temas eden malzemeleri üreten, satan veya toplu tüketime sunan iş yerlerine yönelik resmi kontroller sonucunda, söz konusu işyerlerinden, gıda mevzuatına uygun faaliyette bulunmayanlara yönelik olarak uygulanan İPC tutarları da dahildir. Bakanlıkça uygulanan İPC 166.242.433 TL olmuştur. Bakanlık tarafından ayrıca kimyevi organik gübre denetimlerinde tespit edilen 226 uygunsuzluğun 85’ine 2.376.954 TL İPC kesilmiştir.

ÇŞİDB tarafından katı yakıtlar ürün grubunda tespit edilen 3.664 uygunsuzluktan 951’ine 1.182.742 TL İPC uygulanmıştır.

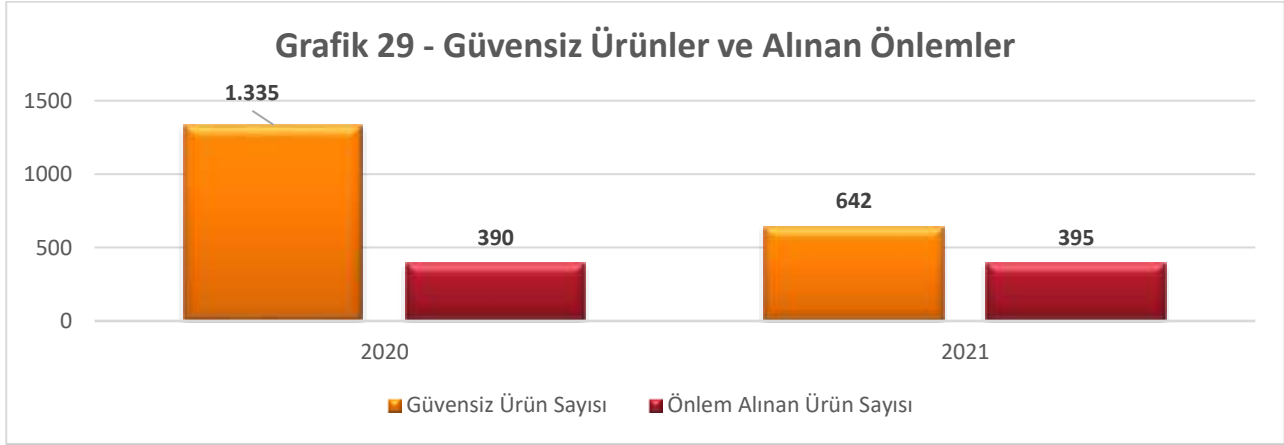
STB tarafından yasal metroloji ürün grubunda 1 adet uygunsuzluk tespit edilmiş olup, söz konusu uygunsuzluk için 4.578 TL İPC uygulanmıştır.

SB tarafından mahkemeler/savcılıklar, emniyet/kolluk kuvvetleri, diğer kamu kurum ve kuruluşları tarafından ulaşılan ve incelemeler neticesinde sahte/kaçak/taklit olduğu belirlenen 24.716 adet ürün 5324 sayılı Kozmetik Kanunu uyarınca güvensiz ürün kapsamına alınmıştır. Ayrıca mahkemeler/savcılıklar tarafından Kuruma ulaşılan karar neticesinde; üreticisi belli olan ürünler hakkında "Sağlık Bakanlığına bildirimde bulunmaksızın kozmetik ürün üretmek" eyleminden dolayı 3.488 adet ürün için toplam 60.000 TL İPC ve imha işlemi uygulanmıştır. Üreticisi belli olmayan 21.228 adet ürün için ise sadece imha işlemi uygulanmıştır.

B. ALINAN ÖNLEMLER

PGD faaliyetlerinin en önemli amaçlarından biri piyasadaki güvensiz ürünleri tespit ederek önlem almak ve vatandaşların güvensiz ürünlerden zarar görmesini engellemektir. PGD kuruluşları tarafından yürütülen denetimler neticesinde güvensiz olduğu tespit edilen tüm ürünlere “piyasadan toplatma”, “piyasaya arzı yasaklama/geçici olarak durdurma”, “tüketiciden geri çekme”, “imha” ile “düzeltici önlem” gibi önlemlerden uygun olanlarının uygulanması gerekmektedir. Yine bu önlemlere konu ürünlerin piyasaya ne miktarda arz edildiğini ve bunun sonucunda bu ürünlerin ne kadarına önlem uygulanabildiğini bilmek PGD kuruluşları için yürüttükleri faaliyetlerin amacına ulaşması bakımından önemli bir veridir. Zira PGD kuruluşlarının müeyyide uygulama ve alınan müeyyidelerin takibi konusuna ağırlık vermesi PGD’nin en can alıcı noktasını oluşturmakta ve potansiyel olarak İPC’lere nazaran çok daha büyük caydırıcı etkisi olmaktadır.

PGD kuruluşları tarafından bu alanda sağlanan veriler incelendiğinde, birçok ürün partisinin piyasaya arz edilen ve piyasadan toplatılan miktarlarına ulaşamadığı görülmektedir. Geçtiğimiz yıllara ait raporlarda da sağlıklı bir şekilde veri sağlanamayan bu alanla ilgili 7223 sayılı Kanunun “İzlenebilirlik” başlıklı 12 nci maddesiyle iktisadi işletmecilere getirilen yükümlülükle önümüzdeki senelerde daha fazla veri sağlanmasının mümkün hale gelebileceği değerlendirilmektedir.

Grafik 29’den de görüleceği üzere, 2021 yılında tespit edilen güvensiz ürün partisi sayısında %52 oranında düşüş olmuş, önlem uygulanan güvensiz ürün sayısında ise %1,3 oranında artış gerçekleşmiştir. 2021 yılında PGD kuruluşlarınca PGDBİS’e kaydedilen verilere göre güvensiz ürünlerin 395’ine önlem uygulanabilmektedir. Böylece tespit edilen güvensizlikler için alınan önlem oranı 2020’de %29 iken bu oran 2021’de %62’ye yükselmiştir.

2021 yılında güvensiz ürünlere önlem uygulayan kuruluşlar STB, TKPGGM ve SB olmuştur. Tespit edilen 642 güvensizliğin 445’i anılan kuruluşlar tarafından tespit edilmiş olup söz konusu güvensizliklerin %89’una önlem uygulanmıştır.

IV. SONUÇ VE ÖNERİLER

Ürün çeşitliliğinin ve miktarının her geçen gün artmakta olduğu günümüzde, PGD kuruluşlarının özellikle yeni ürün grupları ve riskleri göz önünde bulundurarak denetimlerini planlaması ve yürütmesi önemlidir.

Bu çerçevede özellikle AB’deki çalışmaların takibi önem arz etmektedir. AB’nin sadece bir iklim politikası olarak değil aynı zamanda ekonomik bir dönüşüm programı olarak kurguladığı ve 11 Aralık 2019 tarihinde açıkladığı Avrupa Yeşil Mutabakatı teknik mevzuat alanında önemli değişiklikler getirmektedir. Gümrük Birliği Kararı ile AB teknik mevzuatını uyumlaştırma taahhüdü

bulunan ülkemizin bu alandaki çalışmaları takip etmesi ve PGD kuruluşlarımızın da denetimlerini yeni mevzuata adapte etmesi ve PGD politika, strateji ve faaliyetlerini de bu çerçevede gözden geçirmesi elzemdir.

Aynı şekilde, dijital unsurlara sahip ürünler ile dijital içerikli ürünlerin ürün güvenliği ve PGD açısından değerlendirilmesi, alışageldiğimiz ürün kavramının içerisinde yer almayan yazılımların veya buna benzer dijital unsurların imalatçı sorumluluğu kavramını ne şekilde genişlettiği dijital dönemin önemli soruları arasında yer almaktadır. PGD kuruluşlarımızın yakın dönemde bu alanda da çalışmalar yürütmesi önem teşkil etmektedir.

Bir diğer önem ve öncelik verilmesi gereken alan ise internet satışlarıdır. Başta Avrupa Birliği olmak üzere tüm dünyada ürün güvenliğinden sorumlu otoritelerin son dönemde üzerinde en çok çalıştığı konular arasında elektronik ticarete konu ürünlerin piyasa gözetimi ve denetimi yer almaktadır. Avrupa Birliği'nin bu alandaki çalışmaları incelendiğinde, numune alımının nasıl gerçekleştirileceği, gizli satın almada alıcı kimliğinin nasıl saklanacağı, üçüncü ülkelerden yapılan bireysel alışverişlerin denetiminin ne şekilde gerçekleştirileceği gibi hususların öne çıktığı görülmektedir. Dolayısıyla, önümüzdeki dönemde, bu alana ağırlık verilerek, uygulamalara yeknesaklık getirilmesi önem arz etmektedir.

Raporun geneli itibarıyla bakıldığında, 2021 yılında bir önceki seneye göre PGD'ye ayrılan kaynakta ve denetim sayılarındaki artışlar olumlu görülmektedir. Bununla birlikte, PGD ile ilgili esas ve en önemli konu, İPC ve önlem uygulamalarıdır. Piyasaya uygunsuz veya güvensiz ürün arz ederek haksız rekabet oluşmasına neden olan, tüketicinin güvenliğini riske atan iktisadi işletmecilere gerekli yaptırımların ve önlemlerin uygulanması esastır. Bu durum, kurala uyan iktisadi işletmeciler için adil rekabet ortamının sağlanması bakımından da öncelikli bir meseledir. PGD kuruluşlarının önlemlerin uygulanması ve takibine daha fazla odaklanması uygun olacaktır.

V. EKLER

EK -1: PGD KURULUŞLARINA AİT İHBAR VE ŞİKAYET HATLARINA İLİŞKİN LİSTE

PGD Kuruluşu	Destek Hattı
STB	ALO 130 Ürün Güvenliği Şikayet Hattı
ÇSGB	ALO 170
ÇŞİDB	ALO 181 Çevre ve Şehircilik Hattı
TKPGGM	ALO 175 Tüketici Şikayet Hattı
TOB	ALO 174 Gıda Hattı
SB	SABİM ALO 184 Hattı
UAB	Çağrı Merkezi 444 24 07
BTK	BTK Bilgi ve İhbar Merkezi ALO 120
EPDK	-

EK -2: TABLOLAR